

II. IRI Társadalomtudományi Konferencia

NOVÉ ZÁMKY, 2014. ÁPRILIS 25-26.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2014

© International Research Institute s.r.o., 2014
Szerkesztette © Karlovitz János Tibor

IRI Társadalomtudományi Konferencia

Tudományos bizottság:

HORVÁTH Ágnes – Eszterházy Károly Főiskola, Eger
KARLOVITZ János Tibor – Miskolci Egyetem, Miskolc
KERTÉSZ Krisztián – Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest
REMEK Éva – Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
SASVÁRI Péter – Miskolci Egyetem, Miskolc
TORGYIK Judit – Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

A konferencia helyszíne:

Gymnázium P. Pázmáňa s vjm - Pázmány Péter Gimnázium,
Letomstie 3, 940 61 Nové Zámky – Érsekújvár, Szlovákia

Vydal: **INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.**
Odborárov 1320/46
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-08-1

Program

2013. április 25. (péntek)

14.00-14.45 Regisztráció és a konferencia megnyitása

14.45-16.45: Szekcióülések

I. terem <i>Fenntarthatóság</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Brávác Ibolya: A környezettudatosság szintjei és mértéke – egy primer kutatás tapasztalatai
	<i>Dobó Marianna</i>	Ferencz Árpád: Ökonómiai modellek az önellátó gazdaságok létrehozására
		Kavecsánszki Máté: A középkori geopolitikai gondolkodás jellegzetességei a Stauf-Welf-ellentét magyar külpolitikára gyakorolt hatásának elemzése alapján
		Dobó Marianna: Önkormányzatok döntései a vis mayor helyzetek következtében
		Bajor Tibor: Valóban két út közül választhatunk?
II. terem <i>Fogyasztás</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kozák Ákos: A fogyasztás régi-új mintázatai, avagy a fogyasztás Kelet-Közép-Európában negyed századdal a rendszerváltást követően
	<i>Németh Patrícia</i>	Kozák Tamás: A kiskereskedelem multiplikátor hatása
		Németh Patrícia: A kereskedelmi vállalkozásoknál a szolgáltatás-nyereséglánc vizsgálata, a versenyképességük fokozásának lehetősége
		Nótári Márta: Ügyfél-elégedettségéből származó vállalati előnyök vizsgálata
		Vargáné Gálicz Ivett: A turizmus gazdasági mutatóinak alakulása a 2007-2013 közötti időszakban
		Szántó Mariann: A XIX. századi német gazdaság újdonságai és újításai
		III. terem <i>Tudomány és kultúra</i>
<i>Horváth Ágnes</i>	Domokos Áron: Ismeretterjesztés vagy ismeret-erjesztés	
	Juhász Gergely: A kollektív emlékezet rekonstruálása az online csoportokban	
	Herzog Csilla: A médiatudatosság vizsgálata fókuszcsoportos technikával és drámapedagógiai módszerrel	
	Fodor Péter: Emlékezet és átírás a <i>Két félidő a pokolban</i> című filmben	
	Horváth Ágnes: Keresztény nőmozgalmak a dualizmus-kori Magyarországon	

2013. április 26. (szombat)

10.00-12.00: Szekcióülések

I. terem <i>Regionalizmus</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Tarró Adrienn: Výskum hospodárského významu priamych zahraničných investícií v krajinách Latinskej Ameriky
	<i>Tarró Adrienn</i>	Uszkai Andrea: A regionális gazdasági integráció mérhetősége, különös tekintettel a közép-európai térségre
		Pintér Tibor: Measurement of the Integration Ripeness – Additional Suggestions
		Szabó Dániel Róbert: Policentrikus városhálózatok mint a területi fejlődés eszközei
		Kertész Krisztián: Az euró zóna elhibázott válságkezeléséről – Fiskális szigor helyett monetáris lazítást!
		Olasz Lajos: Az etnikai térszerkezet változása Magyarországon a két világháború között
II. terem <i>Kultúra és oktatásügy</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Maksa Gyula: A keleti típusú képregény magyar kultúrájának egy lehetséges értelmezési kerete
	<i>Szóró Ilona</i>	Szóró Ilona: Az olvasókörök társadalmi összetétele a II. világháborút követő években
		Reisinger Adrienn: A középfokú oktatás aktuális kérdései Győrben
		Papp Judit: A pull marketing és a blended learning alkalmazásának lehetőségei a gazdasági felsőoktatásban egy primer kutatás eredményei alapján
		Molnár Nikolett: Segítő szakmák felsőoktatási differenciálódása Magyarországon
		Belovári Anita: Tanítók a Horthy-korszak felnőttképzésében
III. terem <i>Emberi erőforrás</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Csehné Papp Imola: Munkaerő-piaci álmok
	<i>Laki Ildikó</i>	Balogh Péter: Civil potenciál és fejlesztési kapacitás – empirikus eredmények egy magyarországi kutatásból
		Lipták Katalin: A magyarországi vasúti szállítmányozás munkaerő-piaci hatása
		Laki Ildikó: Magyarországi vonatkozású társadalmi kérdések fogyatékossgal élő emberek életterében
		Bokor Tamás: Demokráciafogalmak a magyar kormánytisztviselők körében. Esettanulmány a szervezeti integrálás témakörében

12.00-13.00

Ebédszünet

13.00-15.00: Szekcióülések

I. terem <i>Elméletek és gyakorlat</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Bozsik Sándor: A magyar adórendszer nemzetközi összehasonlításban, különös tekintettel a gazdasági válságra adott válaszra
	<i>Bozsik Sándor</i>	Szemán Judit: Vállalati osztalékpolitika – számít-e az ágazat?
		Szilágyiné Fülöp Erika: A gazdasági kamarák szabályozási környezetének változásai, különös tekintettel a köztisztviselői feladatokra
		Bereczk Ádám: A tárgyi eszköz bővítés összefüggései a magyar feldolgozóiparban
		Kosztján Zsolt Tibor & Katona Attila Imre: Többváltozós kockázatalapú szabályozó kártya kidolgozása a mérési bizonytalanság figyelembe vételével
II. terem <i>Üzem- gazdaságtan</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kucséber László Zoltán: A magyarországi fúziók és felvásárlások gazdaságtörténeti áttekintése
	<i>Sasvári Péter</i>	Kőszegi Irén Rita: Az üzemszerkezet átalakulása a Dél-alföldi Régióban rendszerváltás után Magyarországon
		Sasvári Péter: A magyarországi vállalkozások Üzleti Intelligencia használatának vizsgálata
		Tokár-Szadai Ágnes: A tanácsadó cég kiválasztásának szempontjai
		Karafiáth Balázs: Memetikai kutatások magyar nagyvállalati környezetben
		Kádárné Horváth Ágnes: A vállalatok energiagazdálkodásának komplex értékelési modellje

15.00: A konferencia zárása

Tartalmi összefoglalók

Valóban két út közül választhatunk?

Bajor Tibor

Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest

bajor.tibor@avf.hu

Az Európai Unió keleti országainak vezetése lázasan keresi az új – Oroszországot kikerülő – vasúti és egyéb szállítási összeköttetéseket Ázsiával. Alapvető kérdés: ki lehet kerülni Oroszországot, van erre reális lehetőség? A tények elemzése azt bizonyítja, hogy jelenleg a terv nem megvalósítható, sem politikailag, sem gazdaságilag. Kazahsztántól, a tényleges ázsiai szállításlogisztikai és kereskedelmi központból, az „északi” közlekedési, szállítási csatorna Oroszországon keresztül halad. Ez ma is használatos útvonal. Ezt a vonalat kívánja kiváltani az új elképzelés – hivatkozva a „Selyem út” hagyományaira. Ezzel függetlenedni az orosz kontinentális gazdasági túlsúly alól. A probléma az, hogy ez az útvonal olyan országokon haladna keresztül, amelyekkel a gazdasági és politikai együttműködés nem nevezhető harmonikusnak, sem egymás, sem az Európai Unió országai között. Ez az útvonal olyan térségeken halad keresztül, amelyek területén – várhatóan még nagyon sok évtizedig – a szállítás biztonsága nem garantálható. (terrorizmus, szakadár törekvések, hadiállapot, stb.) A „déli” közlekedési, szállítási csatorna Iránt és Törökországot juttatja kulcspozícióba. Irán vallási indíttatású világhatalmi törekvései és Törökország Európai Unió csatlakozási törekvései hasonlóan „kiszolgáltatott” helyzetbe hozhatja az Európai Unió országait, mint az „északi” csatorna jelenlegi problémái. Az északi és a déli csatorna közötti Oroszországon és Ukrajnán keresztül tervezett útvonal életbe lépéséhez Oroszország gazdasági és politikai önkorlátozása szükséges. Az útvonal megvalósulása esetén Ukrajna kerülne meghatározó helyzetbe, Lvov (Lviv, Lemberg) kikerülhetetlen elosztó szerepet kapna. Lengyelország, Szlovákia és Magyarország versenyezhetne Ukrajna kegyeiért.

Civil potenciál és fejlesztési kapacitás – empirikus eredmények egy magyarországi kutatásból

Balogh Péter

Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszék, Szeged

[balogh@socio.u-szeged.hu](mailto:balogh@ socio.u-szeged.hu)

A tervezett referátum keretében azzal a szociológiában és tágabban a társadalomtudományokban is közismert összefüggéssel kívánunk foglalkozni, miszerint a jelentősebb társadalmi tőke készlettel bíró közösségek esetében kedvezőbbek a gazdasági fejlődés lehetőségei (Putnam 2006). Mindezt egy magyarországi kutatás során végzett elemző munka néhány főbb eredményeinek bemutatásával kívánjuk illusztrálni.

A társadalmi egyenlőtlenségek területi vetülete nem pusztán egy jól látható megjelenési formája a kedvezőtlen helyzetért felelős tényezők együttállásának, hanem – talán éppen ebből fakadóan – olyan dimenzió is, mely a szakpolitikai beavatkozások számára könnyen hozzáférhető. Ezért nem meglepő, hogy a társadalomtudományok több diszciplínája is – szociológia és szociálpolitika, politológia, közgazdaságtan és regionális tudomány – élénk érdeklődést mutat a területi egyenlőtlenségek mérséklését célzó fejlesztéspolitikai gyakorlat iránt. Tervezett prezentációnk első részében ezért egy olyan, elsősorban az új gazdaságszociológia (Elster 1997, Hirschman 1995, Olson 1997, Orbán-Szántó 2006) és a vidékfejlesztés szociológiájának (pl. Czibere-Kovács 2013, Kovács 2010) szakirodalmi bázisára épülő elméleti keretet kívánunk bemutatni, melyről feltételezzük, hogy hasznosan alkalmazható a területi egyenlőtlenségek csökkentését célzó szakpolitikai gyakorlat társadalmi hátterének társadalomtudományos értelmezésében.

A referátum folytatásaként empirikusan igyekszünk megválaszolni néhány olyan kutatási kérdést, mely az előbbieken szereplő elméleti-koncepcionális váz alkalmazásával alátámasztható: mindenek előtt választ keresünk arra, hogy az elmaradott területeken növeli-e a társadalmi-gazdasági fejlődést előmozdítani hivatott európai uniós támogatások abszorpciók szintjét a társadalmi tőke egy meghatározott módon; a civil szervezetek számával közelített szintje. A kutatási kérdések empirikus megválaszolását olyan, kifejezetten erre a célra hivatalos statisztikai források megyei szintű adatainak felhasználásával épített komplex adatbázison végezzük el, melynek során az elemzési módszereket és eljárásokat úgy alakítjuk ki illetve választjuk meg, hogy azok minél inkább magas belső érvényességű összefüggések feltárását tegyék lehetővé.

Előzetes eredményeink arra utalnak, hogy a társadalmi tőke egyrészt egyfajta *feltételként* jelenik meg az uniós támogatások megszerzése tekintetében, másrészt pedig a *felzárkóztatás eszköze* is a területi egyenlőtlenségek csökkentése terén.

Tanítók a Horthy-korszak felnőttképzésében

Belovári Anita
Kaposvári Egyetem, Kaposvár
cs.belovari@freemail.hu

Gárdonyi Géza lényegbevágó és frappáns irodalmi jellemzése óta, ha csak hallomásból is, de mindenki tisztában van vele, hogy a dualizmus korában a tanító a „nemzet napszámosa” volt. Lényegét tekintve ez a következő évtizedekben mit sem változott. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam az (elsősorban) vidéki tanítóság kiszolgáltatottságának – ezáltal extrém széles körben munkára foghatóságának – okait, a hatalom és a társadalom oldaláról egyaránt.

Tanítónak lenni az alsó középosztály és az oda törekvő rétegek számára kiemelkedési és elfogadható karrier lehetőséget jelentett, de egyben olyan terheket, amelyet a jelöltnak életformaszzerűen kellett felvállalnia. Anyagi megbecsültsége meg sem közelítette a vele járó munkamennyiséget, a Horthy korszakban az egyén politikai hovatartozását is állandó figyelem kísérte (különösen a korszak elején, a „B-listázások” időszakában). Ugyanakkor a faluban élő elit, korabeli szóhasználatban az „intelligencia”, annak többnyire alacsony származása miatt nem fogadta be a tanítót, aki így átmeneti helyzetbe szorult az agrárnépesség és a helyi felsőbb osztályok között. Ezen kívül kezelnie kellett a falu népe részéről felé megfogalmazódó nem kis számú elvárásokat is.

Előadásom konkrét megközelítési terepét a tanítókra a korszakban háruló feladatok egyike, a felnőttképzés helyi koordinálásának szükségszerűsége, az „iskolán kívüli népművelés” adja.

A tárgyi eszköz bővítés összefüggései a magyar feldolgozóiparban

Bereczk Ádám

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
bereczk.adam@uni-miskolc.hu

A tárgyi eszköz felhalmozás a tőkefelhalmozás eszköze. Már a tőkeelméletek kialakulásakor megfogalmazódott (először Böhm-Bawerk), hogy egy gazdaságban a fogyasztási javak majdani növekedéséhez elengedhetetlen megfelelő mértékű jelenbeli tőkefelhalmozás. Ezen túlmenően bizonyított, hogy a tárgyi eszköz struktúra jellemzői meghatározzák az adott ágazat technológiai színvonalát, termelékenységét is.

A tanulmány a tárgyi eszköz beruházások ágazatok közötti eloszlásának kérdését vizsgálja. Alapvető hipotézise, hogy a feldolgozóiparban bekövetkező tárgyi eszköz beruházások ágazatok közötti eloszlása összefüggésbe hozható az ágazatok bizonyos egyéb jellemzőivel. A kutatás során vizsgált „egyéb jellemzők” a jövedelmezőség, a hozzáadott érték, a munkaerőköltség és a termelékenység mérőszámai.

A tárgyi eszközök felhalmozása bővülésen keresztül valósulhat meg. A tárgyi eszköz bővülése a beruházások pótláson felüli hányada szerint képződik. A tanulmány mélyebben csak a bruttó tárgyi eszköz beruházással foglalkozik.

Az egyéb ágazati paramétereket mérő mutatószámok kiválasztásánál előnyben részesültek az arány jellegű mutatók az ágazatok között eredendően meglévő (pl. méretbeli) különbségekből eredő torzítások csökkentése céljából. A használt mutatók: a működési eredmény hozzáadott értéken belüli aránya, tényezőkölségen számított hozzáadott érték aránya a termelési értéken belül, egy alkalmazottra jutó munkaerőköltség, és a munkatermelékenység.

A tanulmányt megalapozó kutatás vizsgál minden feldolgozóipari ágazatot (szám szerint huszonhárom) a NACE Rev. 2 kategória besorolást alkalmazva. Az adatok forrása az EUROSTAT adatbázisa. A vizsgálat módszere a változók közötti korrelációs együttható számítása és ahol lehetséges lineáris regressziós-függvény illesztés. Hasonló adatbázison, hasonló módszertannal elvégzett kutatásról nincs tudomásunk.

Az eredmények azt mutatják, hogy a tárgyi eszköz felhalmozás erős lineáris kapcsolatban van az ágazati jövedelmezőséggel, közepesen erős lineáris kapcsolat látszik a munkaerőköltség és a termelékenység vonatkozásában. A hozzáadott értékkel akkor látszik kapcsolat, ha a tárgyi eszköz beruházás adatot is függetleníjük az ágazat méretétől. A „függetlenítés” az egységnyi termelési értékre vetítéssel történt.

Demokráciafogalmak a magyar kormánytisztviselők körében. Esettanulmány a szervezeti integritás témakörében

Bokor Tamás
Corvinus Egyetem TK MKI, Budapest
tamas.bokor@uni-corvinus.hu

2013 őszén kezdődött a magyar Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Közszerológati Egyetem szervezésében az az uniós támogatású program, amelynek keretében ez év elejéig mintegy 7000 kormánytisztviselő vett részt a „Közszológati etika és integritás” elnevezésű egynapos tréningen. A kötelezően választható továbbképzés célja az volt, hogy bevezesse a résztvevőket a szervezeti integritás fogalmi körébe, és sajátélményen alapuló tréninggyakorlatokkal (pl. etikai dilemmák körüljárása, videofilm-elemzés, esettanulmány-feldolgozás, stb.) elmélyítse a kormánytisztviselői kar személyes felelősségtudatát a közjó szológatára alapozott mindennapos tevékenységében.

A rögzített, egységesített programtematika alapján a tréninggyakorlatok egyike egy kiscsoportos munkadefiníció-kidolgozás volt a *demokrácia* meghatározására. A tanulmány szerzője integritástrénerként előzetesen a következő hipotézist állította fel: a kormánytisztviselői kar tagjainak demokráciatudatosságában nem jelenik meg explicit és tudatos formában a közjó.

Harminc darab egynapos tréninget mintának véve, és az ott kapott kiscsoportos munkadefiníciók tartalomelemzését elvégezve a kutatás eredményei azt mutatják, hogy a hipotézis igaz. Jóllehet, a tréningtematika szerint az integritás definícióját a tréner a tréning elején a résztvevők tudomására hozza, s e definíció *in expressis verbis* tartalmazza a közjó fogalmát (tehát megtörténik a célfogalom előfeszítése), a demokrácia-definícióknak csak elenyésző részében történik meg a közjófogalom explicit beemelése.

A kutatási eredményből következő társadalomtudományi probléma elsősorban kommunikatív természetű: egyfelől azért lehetséges a közjófogalomnak csupán látens jelenléte a demokráciáról alkotott kormánytisztviselői reprezentációban, mert evidens alkotóelemnek tartják, másfelől azonban lehetséges, hogy egyszerűen szem elől tévesztik. A tréningorozatban végzett kutatómunka alapján az utóbbi verzió látszik érvényesnek.

A magyar adórendszer nemzetközi összehasonlításban, különös tekintettel a gazdasági válságra adott válaszra

Bozsik Sándor

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

pzbozsi@uni-miskolc.hu

A globális pénzügyi és gazdasági válság kitörése felnagyította Magyarország korábban is létező gazdasági problémáit. A gyorsan megszülető IMF hitel feltételeként Magyarország megszorító intézkedéseket vezetett be 2009-ben, melyek az adórendszert is érintették. 2010-től azonban az új kormány a deficitcsökkentés teljesen új adópolitikai módozatait alkalmazta, gyakran az IMF ajánlásaival ellentétesen. A cikk összefoglalja a Bajnai- és az Orbán-kormány adóztatási filozófiájának különbségeit, valamint az IMF-el folytatott viták adózás érintő pontjait. A cikk következtetése, hogy a viták ellenére a magyar adópolitika tendenciái (egykulcsos jövedelemadó, fogyasztási adók növekvő súlya, szektorális adók) nem ellentétesek az EU kevésbé fejlett országainak gyakorlatával, bár a szektorális adók költségvetésben játszott szerepe jóval nagyobb, mint máshol. Mivel a 2009-2013-as időszakban Magyarország lényegesen alacsonyabb növekedési pályán mozgott, mint a többi közép-kelet-európai ország, valószínűleg a szektorális adók túlsúlya is okolható a mélyebb recesszióért. Ez a hatás kimutatható mind a hitelezés, mind az energetikai beruházások csökkenésében. A fogyasztási adók súlya Magyarországon nagyobb és jobban növekedett, mint a többi országban, ami szerepet játszott a belső fogyasztás erőteljesebb stagnálásában és csökkenésében, ami tovább mérsékelte az elsősorban belső fogyasztásra termelő kis- és közepes vállalatok hitelkeresletét és a gazdaságélénkítő képességüket. Az egykulcsos adó bevezetése paradox módon az alsóbb 6 jövedelmi tizedben még fokozta is a munkaerőköltséget (az adójóváírás kivezetése és a minimálbér-emelés miatt), így valós gazdaságélénkítő hatása nem mutatkozott. A magasabb jövedelműek a szerzett jövedelmüket elsősorban (deviza)adósságaik törlesztésére és megtakarításra használták fel.

A környezettudatosság szintjei és mértéke – egy primer kutatás tapasztalatai

Bráváczy Ibolya
Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest
Bravacz.Ibolya@kvifk.bgf.hu

A fogyasztói környezettudatosság nem más, mint ökológiai következetesség megvalósítása a vásárlási szokásokban és döntésekben (Meffert és Kirchgeorg, 1993).

A környezettudatosságnak egyre nagyobb a szakirodalma és egyre több kutatás célja világszerte. A kutatók több szinten is értelmezik a fogalmát. Tanulmányomban a környezettudatosság fogalmi meghatározása után a szintjeit ismertetem, végül a 2013-as primer kutatásom fogyasztói környezettudatossággal kapcsolatos főbb eredményeit.

Kutatás-sorozatomban fő célja a környezet- és egészségtudatos fogyasztói csoportok azonosítása, jellemzése, tendenciáik vizsgálata az élelmiszerfogyasztásban. Céлом annak megállapítása, hogy ez a két elem milyen helyet foglal el a fogyasztásban, társadalmi-gazdasági ismérvenként, kulturális jellemzőként, illetve a fogyasztás értékrendjében betöltött szerepe szerint.

A kutatást 2008-ban egy többlépcsős adatfelvétellel kezdtem, a fogyasztói felelősség mértékének és területeinek körvonalazása érdekében. Ennek egyik állomása 2013-ban egy budapesti, kvantitatív, kérdőíves megkérdezés volt. A kutatás rész célja a környezettudatosság mértékének felmérése volt a fogyasztók körében, pontosabban a környezet megóvása iránti szándékaik körvonalazása az élelmiszerek vásárlása során. A 2000 fős mintából nyert adatok alapján először faktoranalízist végeztem, majd K-mean klaszteranalízissel öt fogyasztói csoportot tudtam beazonosítani környezettudatos élelmiszer vásárlási szokásaik mértéke alapján. A klaszterek a következő elnevezéseket kapták:

- Sötét zöld - Erősen környezettudatos
- Halvány zöld - Fiatalosan pazarló
- Gazdaságosan zöld – Takarékosan tudatos
- Passzívan zöld - Idősen inaktív
- Potenciálisan zöld - A fejlődő környezettudatos többség

Rövid elméleti áttekintés után, ezeket a fogyasztói szegmenseket szeretném ismertetni, jellemezni az előadásomban.

Munkaerő-piaci álmok

Csehné Papp Imola

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Gödöllő
papp.imola@gtk.szie.hu

Felsőoktatásunk kiemelkedő figyelmet érdemel, mivel a rendszerváltás utáni tömegesedése folyamányaképp a hallgatók száma rövid időn belül ugrásszerűen megnőtt. Ennek a folyamatnak köszönhetően napjainkban magas a felsőoktatásban tanuló hallgatók száma, miközben a munkaerőpiac a munkavállalási lehetőségek egyre szűkebb körét kínálja számukra; a piac telítődik, a friss diplomás munkanélküliség pedig csak nő. A pályakezdők számára egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a diploma nem feltétlenül jelent belépőt a munka világába, ahol sajnos nem egyszerű a már több éves tapasztalattal rendelkező munkavállalók helyzete sem. Ugyanakkor erős differenciálódás is megfigyelhető a végzettségek között, hiszen a kereslet inkább a műszaki, természettudományi és egészségtudományi végzettségek felé irányul, míg a társadalomtudományok képviselői részlegesen kiszorulhatnak a munkaerőpiacról.

A tanulmány a magyar felsőoktatásban társadalomtudományokat (szociológia, szociálpedagógia, kommunikáció, jogtudomány, közgazdaságtudomány) tanuló, a közeljövőben pályakezdőként a munkaerőpiacra kilépő hallgatók pályaválasztásának indítékait és jövőbeli elhelyezkedésről alkotott véleményét világítja meg, empirikus vizsgálatra (közel 300 fő) alapozva. A kutatás célja, annak feltárása volt, hogy e munkaerő-piaci szempontból mondhatni marginális réteget képviselő hallgatók milyen okoktól vezérelve választották a továbbtanulást, azon belül az adott szakot, és az illető intézményt, valamint, hogy miként vélekednek saját jövőbeli elhelyezkedési esélyeikről, diplomájuk piaci értékéről, a munkáltatói elvárásokról. A vizsgálat arra a feltételezésre épült, hogy ma már a hallgatók elegendő információ birtokában, érdeklődésüknek megfelelően, választanak pályát, illetve viszonylag reális képpel, ismeretekkel rendelkeznek a magyar munkaerőpiac által kínált lehetőségekről, valóságos a jövőképük. Az eredmények részben megcáfolták a feltételezést, melynek oka lehet a jelenlegi bizonytalan gazdasági helyzet, de ugyanakkor az oktatási rendszer és a hallgatók rovására is írható. A vizsgálat elvégzését az indokolta, hogy az eredmények alapján megoldási javaslatok szülessenek ezen hallgatói csoport munkaerő-piaci beilleszkedését segítő.

Önkormányzatok döntései a vis mayor helyzetek következtében

Dobó Marianna
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
mariann.dobo@gmail.com

A döntéshozatal és az érdekérvényesítés szorosan összekapcsolódó folyamat. Korábbi kutatásaimban a következő területek tártam fel: *a közösségi érdek hogyan jelenik meg az önkormányzati döntésekben, milyen a települési érdekszféra, milyen módszereket és modelleket használnak a döntéshozatali folyamatban. Az önkormányzat szervezeti és működési területeinek használata, kiválasztásuk módja milyen befolyással van a helyi (szak)politikai döntésekre, és az itt használt döntési módszerek már kiválasztásukkal hatnak-e a döntéshozatal végeredményére?*

Jelenlegi kutatássorozatomban a vis mayor helyzetek utáni döntéshozatali folyamatokat vizsgálom. A téma mindenkori aktualitását az adja, hogy míg a válsághelyzetekre történő felkészülés egyre sürgetőbbé, ugyanakkor tervezhetőbbé is vált, a vis mayor helyzetek előrejelzése, és ebből következik, hogy a rájuk történő felkészülés csaknem lehetetlen.

A kutatásom több területre fókuszál. A válság – vis mayor fogalmak elemzése kapcsán fel kívánom tárni a válságválaszok és a krízismenedzsment sajátosságait is. Keresem azokat a pontokat a döntéshozatali folyamatokban, amelyekben tetten érhető a döntési szereplők vis mayor helyzet iránti attitűdje. Szakirodalmak emlékeztetnek, hogy a vis mayor helyzet létrejöttével a válság nem érkezik meg egyértelműen, az kivédhető, vagy megelőzhető. Ebből kiindulva keresem azokat a mozzanatokat, eseményeket, szemléletbeli különbségeket, szereplői döntési módozatokat, amelyek jelenlétével a vis mayor helyzet nem lesz további nehéz helyzetek multiplikátora és a válság elindítója, erősítője. A vizsgálat ezen részének másik lényegi pontja, hogy milyen egyensúlyi állapot bomlott fel.

Ezek alapján fogalmazhatóak meg a kutatás kérdéskörei: A korábbi helyzetből adódó tudás beépül-e a jelenlegi döntéshozatalba; a vis mayor tényleg váratlan helyzetből adódik, vagy visszatérő? Tapasztalható-e anómia a döntési folyamat során? Melyek a legfontosabb konfliktusok; tapasztalható-e jelentős eltérés a szerepekben, szereplőkben, valamint a tervezés folyamatában.

A másik fókusz az újra-pozicionálást tekintem – ebben a szereplőknek az új helyzethez történő alkalmazkodását, a döntési folyamatokra gyakorolt hatását, a közelmúlt konfliktusaihoz való viszonyt, azok feldolgozását elemzem. Kérdéskörei: visszaáll-e a régi szerephierarchia, vagy az új helyzet ezt változtatta? Melyek a prioritásai a döntési folyamatoknak, valamint „gyorsult-e” a döntési folyamat? Hogyan sikerült a mindennapi (rutin) döntések elfogadása, meghozatala változott-e? Szokásos dolgok alakulása a krízis idején és utána, van-e szemléletbeli váltás a döntéshozatali folyamatban?

Végső soron mind egy kérdéshez kapcsolódik: Mit jelent az új időszak? – visszaállítás a vis mayor előttihez vagy más hatás is érezhető? Van-e paradigmaváltás?

A kutatás harmadik nagy részét a társadalmi egyeztetések területe adja, hiszen a helyi társadalmat érzékenyen érinti, hogy a krízis okozott-e legitimációs válságot. Ennek vizsgálatára a következő időszak választási kampányai során használt témák világíthatnak rá a választás eredménye mellett.

Ismeretterjesztés vagy ismeret-erjesztés

Domokos Áron

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár

aron-domokos@chello.hu

Egy a könyvkultúra fontosságáról szóló - később köteté összeálló - beszélgetésben, melynek két résztvevője, Umberto Eco író-szemiotikus és Jean-Claude Carrière forgatókönyvíró volt, az utóbbi felidézve a könyvek világával való megismerkedését így nyilatkozott: „Ekkor ívódott mélyen belém, hogy úgy tekintsek a könyvre, mint valami kiválasztott és szent dologra, amely többé-kevésbé mindig is gyermekkorom oltárán trónol. A könyv, pusztán mert könyv, az embereken felül álló igazságot foglal magában. Különös módon jóval később egy Stan és Pan filmben találkoztam ugyanezzel az érzéssel. A két szereplő a kedvenceim közé tartozott. Stan valamit állított, már nem tudom mit, s Pan megütközve rákérdezett, hogy biztos-e benne. „Persze hogy biztos, hiszen egy könyvben olvastam.”, feleli Stan. Ez az érv még ma is elegendő volna számomra.”

A mai ipari méretű könyváradatban, amikor minden rendű és rangú, a legkülönbébb ízlés-szubkultúrákat külön-külön ill. a legkülönbébb rétegeket együttesen megcélzó, kiszolgáló szövegek látnak napvilágot, a nyomtatott írás, a könyv becsülete/szentsége - a Gutenberg-galaxis hagyományai szerint - még mindig sokaknak garancia a tartalom "elhihetőségére", igazságára, verifikálhatóságára vonatkozóan. A „tudományos ismeretterjesztés” műfaja éppúgy támaszkodik eme kulturálisan rögzült, tudattalan elvárásra, mint az egyre jobban elszaporodó áltudományos könyvek. Az ismeretterjesztés „népművelői” céljai így sok esetben a dezinformálást, a „népbutítást” szolgálják. Előadásomban a tudományfilozófia nézőpontjából tekintek eme szövegekre, s röviden összefoglalva a tudomány/áltudomány mentén kialakult diskurzusokat, valamint a könyvkiadás szerkezetét és a mai olvasási szokásokat - egy könyvkiadó (a Gold Book) működésén és kiadványain keresztül mutatom be magyarországi jelenlétüket.

Ökonómiai modellek az önellátó gazdaságok létrehozására

Ferencz Árpád

Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét

ferencz.arpad@kfk.kefo.hu

Magyarországon ma a gazdálkodók nem kapnak olyan gyakorlatias információt az oktatási és a felsőoktatási intézetektől, amellyel a gazdálkodásukat eredményessé és biztonságosabbá tudnák tenni. A Kecskeméti Főiskola a mezőgazdasági oktatásnak meghatározó szereplője, ezért e feladat ellátásában kiemelkedő szerepet tölt be. Ebben a munkában az egyik gyakorlatias kutatásáról számolunk be, amely két fő területre fókuszál, a kertészeti termelésre és egy arra épülő agrárökonómiai alkalmazott kutatásra. A kutatás célja, hogy a munkaerőpiacról kiszorult emberek számára az öngondoskodás felé vezető utat mutasson, amely révén egyrészt megteremthetik részben önellátásukat, másrészt kiegészítő jövedelemhez juthatnak.

- A kertészeti kutatásunkban egy olyan mintagazdaságot mutatunk be, amely könnyen megvalósítható egy átlagos telekkel rendelkező vidéki településen élő lakos számára.
- Agrárökonómiai kutatásunkban a létrehozott mintagazdaságban folyó tevékenységet ökonómiai szempontok alapján értékeljük: költség, bevétel, jövedelem, eredményességi mutatók számításával.

Kutatásunknak két fő kimeneti területe van: egyrészt egy modell, amely összefoglalja azt a természetstechnológiát, amely optimális egy házkörűli kiegészítő gazdaság létrehozásához és működtetéséhez, másrészt ehhez kapcsolódó a gazdálkodók és a döntéshozók számára fontos információk és modellszámítások. Az eredményeket hasznosítók olyan eszközt, tudást kapnak, amellyel az életminőségükön és az életszínvonalukon saját erőből és hosszú távon tudnak javítani.

Munkánkban megvizsgáljuk az egymás után természethető zöldségfajokat, amelyek egész évben munkát és bevételt adnának a termelőjének. Modellünkben kiszámítjuk, hogy az adott terület mekkora nettó jövedelmet eredményez az egyes fajok társítása esetén. Az egységnyi felület jövedelemtartalma pedig arra adott választ, hogy a vállalkozónak mekkora felületen kellene folytatni tevékenységét a megélhetéséhez.

Emlékezet és átírás a *Két félidő a pokolban* című filmben

Fodor Péter

Debreceni Egyetem BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Debrecen
fodorpe@gmail.com

Előadásom abba a kutatási projektembe illeszkedik, mely arra a kérdésre keresi a választ: milyen szerepajánlatok és identifikációs minták artikulálódnak a második világháborút követő évektől napjainkig azokban a honi dokumentum-, portré- és játékfilmekben, amelyekben kitüntetett tematikus szerepet kap a sport. Arra vagyok elsősorban kíváncsi, hogy a szabályozott testgyakorlás mozgóképi reprezentáció hogyan vettek részt az elmúlt bő fél évszázadban az egyéni, közösségi és nemzeti identitásról szóló nyilvános diskurzus alakításában. Előadásomban Fábri Zoltán *Két félidő a pokolban* című alkotását kívánom elemezni főként abból a szempontból, mennyiben illeszkedett a kora Kádár-kor emlékezetpolitikájába az a színreviteli mód, ahogy a filmben az 1944 tavaszára, a keleti frontvonal mögötti ukrainai területre helyezett történet megjeleníti a magyar munkaszolgálatosok sorsát. Tanulságosnak bizonyulhat az a szándék, mely egyfelől az antifaszizmus korabeli politikaideológiai keretéhez igyekszik igazítani a film példaértékét – arról, hogy a 306/2-es különleges munkásszázadba miért is kerültek ezek a karakterek a filmben négy szereplő története hivatott elárulni valamit: egy kommunistaé, egy üzemi munkásé, egy szakszervezeti tagé és egy németellenes agitátoré. Másfelől nagyon is sokat mondó az a karakterképzés, mely meglehetősen ellentmondásos módon volt csak képes arról szólni, hogy a munkaszolgálat miképpen érintette a magyar hadsereg fegyveres alakulataiból származásuk miatt kizárt zsidó állampolgárokat. A Garas Dezső által megformált Steiner, vagyis az asszimilálódni igyekvő zsidó kispolgár a korabeli kritikusok szerint is meglehetősen karikatúrisztikusra sikerült, de legalább ennyire fontos lehet az is, miképp íródna át a filmben a konkrét személyekhez (pl. Örkény Istvánhoz és Beamter Bubi Jenőhöz) köthető élettörténetek. (A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.)

A médiatudatosság vizsgálata fókuszcsoportos technikával és drámapedagógiai módszerrel

Herzog Csilla
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
csillaherzog@gmail.com

A kutatás elsődleges célja egy olyan háttérvizsgálat lefolytatása volt, amely egyrészt képes illusztrálni a tizenévesek médiával kapcsolatos értelmezési, elemzési, megfigyelési, önismereti, választási és tolerancia készségeit és képességeit, másrészt arra is lehetőséget nyújtott, hogy az előbb megnevezett készségek és képességek terén tapasztalható-e különbségek a mozgóképkultúra médiaismeret tárgyát tanulók és nem tanulók között.

A fókuszcsoportos megfigyelések során dráma- és szituációs játékeladatokat adtunk a tanulóknak, ezeket megbeszélések követték. A csoportok alkalmasak voltak viták lebonyolítására is, amelyek során képet kaptunk a tanulók vita-, kommunikációs és egymással kapcsolatos tolerancia készségéről is. A csoportfolyamatokat esetenként 2-3 digitális kamera rögzítette, majd ezt követően került sor a látottak tartalmi és narratív elemzésére.

A tanulókat az egri Kossuth Zsuzsanna Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola 9-12. évfolyamos gimnáziumi diákjai közül választottuk (N=107 fő). Alkalmanként 10-15 fő képezte a csoportok tagjait, amelyek nemek vonatkozásában heterogénnek, és kiegyensúlyozottnak tekinthetők. A csoportok fele képezte a vizsgálati minta azon részét, amely tanult mozgóképkultúra és médiaismeret tárgyat, és drámatagozaton folytatja tanulmányait, míg a másik négy a kontroll csoport azon részét alkotta, amelyik nem részesült ilyen képzésben. A vizsgálat eredményei szerint számottevő különbség a kísérleti és a kontroll csoport között főképp a szituációs gyakorlatok során megvalósított médiaszöveg-alkotás terén mutatkozott. Ennek oka lehet, hogy a mozgóképkultúra és médiaismeret órán a tanulók foglalkoztak a műfajismeret elméletével, másrészt a drámatagozatnak köszönhetően gyakorlottak az improvizációs szituációs játékokban. Ez a fajta tudatosság segítségükre volt nem csak a szerepjátékok, hanem az ezekre történő reflektálás során is. A vizsgálat további eseteiben már nem volt ennyire egyértelmű a kép. A megbeszélés és a vita folyamán azt láttuk, hogy a tanulók – függetlenül attól, hogy volt-e részük médiaképzésben, vagy sem - rendelkeznek a médiaértés bizonyos szintjével, képesek véleményalkotásra, érvek, ellenérvek felsorakoztatására, és ismerik a domináns médiaműfajokat. Ezekben az esetekben a médianyelv megfelelő használatában láttunk némi különbséget.

Keresztény nőmozgalmak a dualizmus-kori Magyarországon

Horváth Ágnes

Eszterházy Károly Főiskola Politológia Tanszék, Eger

elon456@yahoo.com

Az 1867-es kiegyezést követő gazdasági fellendülés hatására jelentős változások mentek végbe a magyar társadalmi és politikai életben. Megváltozott a nők gazdaságban elfoglalt helye, s ez megváltoztatta a családban, társadalomban betöltött szerepüket is. Érdekeik jogok és képviselők híján nem, vagy csak minimális mértékben képviseltettek. Szervezésük, szervezkedésük nagyon lassan indult meg. Jelentős politikai pártokhoz csatlakozva, de külön szervezetként a századfordulón megalakultak a különböző nőegyesületek: keresztény nőegyesületek, feministák, szocialista-szociáldemokrata szervezetek. A három alapvető irányzat (hisz az arisztokrata nők tevékenységét nem lehet külön irányzatnak tekinteni) korántsem volt egységes. Nemcsak a belső egység hiányzott, hanem a különböző irányzatokhoz tartozók összefogása is. Társadalmi bázisukat vizsgálva nyilvánvaló, hogy a feminista és a keresztény mozgalom is polgári mozgalom volt, mégsem teljesen azonos rétegekre támaszkodott. Ez összefüggött nézeteik, programjuk által képviseltetett eszmerendszerükkel. Lényeges különbség van a feminista és a keresztény nőmozgalom társadalmi hátterében is. A keresztény nőmozgalom polgári bázisát és jellegét – úgy tűnik – a keresztény középosztály, a köz- és állami tisztviselők és kevésbé az értelmiség lányai, asszonyai adták. Ez a társadalmi bázis sokkal tradicionálisabb, mint a tőkés polgári réteg. Ez a mozgalom is a megváltozott világ realitásainak felismeréséből nőtt ki, de a változást nem akarta gyorsítani. Ez a tradicionalizmus nemcsak a római katolikus egyház keretét, eszméit, erkölcsi normáit jelentette, hanem azt is, hogy az elkerülhetetlen változások ezek jegyében és szellemében menjenek végbe. Cél, hogy a nők nagy többségére kellő befolyást gyakorolhassanak azok a nők, akik e tradicionális elemeket képviselik. Szociális érzékenységük okán felismerték és orvosolni akarták a nők hátrányos helyzetét, egyúttal hogy az osztársadalmi szociális problémákra is keresték a megoldást. A keresztények – ellentétben a Feminista Mozgalommal – óvatosan, fokozatosan akarta a változtatást.

Előadásomban részletesen ismertetem a dualizmus-kori, századfordulós Magyarország nőmozgalmainak keresztény irányzatát, megalakulásukat, céljaikat, működési rendjüket és kiemelem különbözőségeiket egyéb nőmozgalmaktól.

A kollektív emlékezet rekonstruálása az online csoportokban

Juhász Gergely
Corvinus Egyetem, Budapest
georgeje@hotmail.com

Az itt bemutatott kutatásom során, mely részét képezi készülő doktori disszertációmnak, egy interdiszciplináris témával foglalkozom. E kutatás egyaránt támaszkodik a tudásszociológia területéhez tartozó kollektív emlékezet kutatásokra és a csoportdinamikai vizsgálatok online csoportok működésével foglalkozó területeire. Harmadik „pilléreként” a kommunikáció Horányi Özséb nevéhez fűződő participációs felfogása szolgál, mely a kommunikációteóriák közül leginkább alkalmas a dolgozat interdiszciplinaritásából adódó terminológiai nehézségek áthidalására.

Három mondatban így lehetne összefoglalni a kutatás témáját: amikor egy adott csoport (például család vagy baráti társaság) tagjai közösen múltbeli eseményeket idéznek fel, a kollektív emlékezetüket használják. Ez a közös felidézés kommunikáció útján történik és így vizsgálható a participációs kommunikációelmélet (PTC) segítségével. Ha ugyanez a csoport a közös emlékfelidézést az online térben hajtja végre, különbségek mutatkoznak majd az emlékek rekonstruálásának hatékonyságában és módjában.

Előadásom során röviden bemutatom a kutatás alapját biztosító főbb elméleteket, hipotéziseimet és beszámolok a kutatás első szakaszának eredményeiről. Az első szakasz, mely önálló kutatásként is megállja a helyét, megvizsgálja, hogy a kollektív emlékezet rekonstruálása egy csoportban leírható-e a PTC segítségével. Amennyiben igen, tehát a kommunikációelmélet minden egyes eleme behelyettesíthető a vizsgált kommunikációs helyzetbe, meg kell állapítani, hogy a kollektív emlékezet mint intézmény, vagy mint többlet-felkészültség jelenik-e meg a kommunikáló ágensek számára. Az itt kapott eredmény megszabja a kutatás további irányát.

Az első szakasz bemutatásán túl röviden ismertetni szándékozom a munka következő fázisait és kitérek arra, miért szükséges az online csoportokat a „valós” csoportoktól szétválasztani. Amint az idézőjel is sejteti, egy ilyen éles fekete-fehér distinkció talán már nem állja meg a helyét a CMC kutatások mai állása szerint.

A vállalatok energiagazdálkodásának komplex értékelési modellje

Kádárné Horváth Ágnes
Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgthagi@uni-miskolc.hu

A napjainkban egyre inkább kiéleződő energiaproblémák küszöbén a politikai, gazdasági, társadalmi és természeti kihívások mellett a vállalati erőforrás-gazdálkodásban is növekvő szerepet tölt be a tudatos energiagazdálkodás. Az energiaárak emelkedése, a szigorodó környezeti- és klímavédelmi előírások, valamint a megváltozott energiapiaci helyzet megköveteli a vállalatoktól az energiafelhasználás racionalizálására, valamint az energiaköltségek csökkentésére való törekvést.

Jelen tanulmány a vállalati energiagazdálkodás értékelésének egy olyan komplex modelljét mutatja be, mely alkalmas arra, hogy a globális energiaválság vállalati kihívásainak, illetve a vállalatok kihívásokra adható válaszlehetőségeinek feltárása mellett értékelje a vállalatok jelenlegi energiagazdálkodási gyakorlatát, energiatudatosságának szintjét. A vállalatok számára a modell alkalmazása lehetővé teszi az energiagazdálkodásuk előtt álló feladatok átgondolását, a jelenlegi gyakorlatuk problémás területeinek feltárását.

A modell elemeinek összeállításakor szerepet kapott többek között a hatékony energiagazdálkodás motivációinak, feltételeinek és esetleges akadályozó tényezőinek vizsgálata, az energiagazdálkodás fő feladatainak és eszköztárának feltérképezése, valamint az energiagazdálkodás, mint a vállalati gazdálkodás funkcionális részterülete formalizáltságának, intézményesítésének kérdésköre. A modell figyelembe veszi azt a tényt, hogy a vállalatok mérete, ágazati besorolása, illetve a tevékenységük energiaintenzitása alapján eltérő az energiaracionalizálás érdekében tett erőfeszítések jelentősége.

Memetikai kutatások magyar nagyvállalati környezetben

Karafiáth Balázs

Darwins Marketing Evolution Kft., Budapest

karafiath@darwins.hu

Több mint három évtizede folytonos növekedést mutat a memetikával foglalkozók száma: az irányzattal rokonszenvezőké éppúgy, mint azoké, akik kritikai szakvéleményeket írnak a témával kapcsolatban. Az elmúlt egy-két évben robbanás-szerűen nőtt meg az internetes mémeknek nevezett szöveges és vizuális digitális tartalmakat felhasználók száma világszerte. Mindez egyértelműen azt jelenti, hogy a memetika összetett elmélete inspiráló hatással van gondolkodásunkra.

A memetikai szemlélet terjedésére és szofisztikálódására a piac is reagált. A XXI. század első éveiben memetikai kutatásokat folytattunk magyar nagyvállalatok megbízásából Magyarországon. A jelen cikkben bemutatom a módszertant és megközelítés alapötletét, a kérdésfeltevéseinket és az eredményeket.

A módszertan központi eleme: egyéni mélyinterjúk és fókuszcsoportok segítségével gyűjtünk össze minél több fogalmi-verbális elemet, legegyszerűbben fogalmazva, a distini, nyelvcentrikus mémelméletre visszautalva: idézeteket. A témával kapcsolatos gondolatok adott hányadára tudunk szert tenni így idézetek formájában az interjú- és fókuszcsoport-leiratokból. Ezen anyag szűrésének és elemzésének eredményeiből fogunk következtetni arra, hogy egy meghatározott módon jellemezhető csoport tagjainak elméjében milyen mémek élnek, és ezek milyen dimenziók mentén, hogyan strukturálódnak.

Az alábbiakban részletesen ismertetem a technológiai folyamat egyes lépéseit, és bemutatom az ezek végrehajtásához kifejlesztett speciális eszközöket: a memetikai mélyinterjú- és fókuszcsoport-technikát, és kitérek a memetikai faktor- és klaszteranalízis módszertani szerepére is. A hagyományos marketing-kutatásban is alkalmazott matematikai és szociálpszichológiai technikákat adaptáltuk a memetikai kutatások során felmerülő kérdések kezeléséhez. Ezen adaptáció jellege kulcstényező a memetikai szemléletnek a marketing-kommunikációban való megjelenítéséhez és az eredmények specifikálásához.

A technológia alapvetően *kvalitatív kutatási technika*, de a technológiai folyamat szoros minőségbiztosítási és validitás-vizsgáló elemeket is tartalmaz. Ebből a szempontból inkább a kvantitatív módszerek egzaktségára és szabályozottságára hasonlít. Immár több mint tíz év és harminc sikeres memetikai marketingkutatási projekt bizonyítja, hogy e technológia alkalmazása a modern marketingkutatás fontos kérdéseire olyan válaszokat ad, amelyek a hagyományos technikákkal nem kaphatók meg.

A memetikai fókuszcsoportban ugyanazokat a szociálpszichológiai technikákat és csoportkohéziós erőket működtetjük, mint a hagyományos fókuszcsoportokban. A különbség az, hogy általános értelemben nem a csoport tagjainak attitűdjeire, választásaira, értékrendjére, tetszési preferenciáira vagyunk kíváncsiak, hanem kifejezetten a szóhasználatukra, szófordulataikra, fogalmi és döntési kategóriáikra, beszéd témáikra – egyszóval: a mémjeikre. A fő instrukció a csoportvezető számára, amely megkülönbözteti a memetikai fókuszcsoportot a standard fókuszcsoporttól: különösen figyeljen a csoporttagok szóhasználatára, minden speciális, egyéni kifejezőmódra bátorítón reagáljon.

A középkori geopolitikai gondolkodás jellegzetességei a Stauf-Welf-ellentét magyar külpolitikára gyakorolt hatásának elemzése alapján

Kavecsánszki Máté
Eszterházy Károly Főiskola Politológia Tanszék, Eger
kavecsmate@gmail.com

A középkor diplomáciatörténetének vizsgálata a magyar történettudomány évszázados hagyományokkal rendelkező, klasszikus iránya, ugyanakkor nem maradéktalanul feltárt területe. Miközben a magyar medievisztika az utóbbi évtizedben kevésbé foglalkozott e területtel, a németországi és ausztriai kutatások számos új eredménnyel szolgáltak. Különösen igaz ez a megállapítás a 12. századi magyar-német kapcsolatokra. Kutatásaim célja a jelzett korszak magyar-német diplomáciai kapcsolatrendszerére vonatkozó ismereteinek bővítése, forráskritikai vizsgálata. Ehhez a magyar szaktörténészek munkái mellett modern német történeti munkákat is felhasználok. Ehhez társul a Magyarországon is sokszor hivatkozott, közismert források bemutatásának kiegészítése kevésbé ismert, főképp a német szakmunkák által hivatkozott korabeli levelek, krónikák vonatkozó szakaszainak az ismertetésével. Több, hazánkban kevésbé hivatkozott forrást idézek a Monumenta Germaniae Historica köteteiből is.

Jelen előadásomban és a publikációban a Stauf dinasztia hatalomra kerülésének hatásait elemzem a magyar külpolitikára nézve. A kérdést széles nemzetközi kapcsolatrendszerben elhelyezve vizsgálom, kitérve a magyar-lengyel, a magyar-cseh, a német-lengyel, német-cseh és végül német-magyar relációkra, II. Béla, II. Géza és III. Konrád külpolitikai terveire. Érintem a Stauf és Welf dinasztiák közötti viszály magyar külpolitikai vonatkozásait is. Mindezekon keresztül a középkori diplomáciai és geopolitikai gondolkodás kevésbé hangsúlyozott jellegzetességeire hívom fel a szaktudomány figyelmét. A diplomáciai kontaktusrendszer eseményeinek kronologikus bemutatása mellett folyamatosan utalok az idézett források értelmezésének különbözőségeire a magyar és a német történettudomány között. A magyar és a német történeti kutatások régebbi és legújabb eredményeinek felhasználásával a források újbóli értelmezése lehetőséget adhat ezen anomáliák kezelésére, a sokszor merőben ellentétes történettudományi álláspontok közötti konszenzus megkeresésére, ezáltal a korszak diplomáciai eseményeinek pontosabb megrajzolására.

Az euró zóna elhibázott válságkezeléséről – Fiskális szigor helyett monetáris lazítást!

Kertész Krisztián
Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest
kertesz.krisztian@avf.hu

Gondolta valaki 2008-ban, hogy az EU gazdasági teljesítménye még öt évvel később sem fogja elérni a válság előtti szintet? Megfordult valakinek a fejében, hogy Európa 2013-ban lényegében úgy fog teljesíteni 2008-hoz képest, mint ahogyan teljesített 1934-ben 1929-hez képest? El tudta valaki képzelni, hogy 2013-14-ben az EU számos politikusa a 0% körüli növekedést győzelmi jelentésnek igyekszik majd beállítani? Lehetségesnek tartotta valaki, hogy az USA és az EU gazdasági teljesítményét reprezentáló olló öt év alatt brutálisan (7%-ot) szétnyílik az Egyesült Államok javára akkor, amikor a válság tűzfészke az USA, és nem pedig az EU volt? Valószínűleg kevesen gondolták!

A konferencia-előadás azt hivatott bizonyítani, hogy Európa lemaradásának fő oka az, hogy gazdaságpolitikák más-más utat jártak be az Egyesült Államokban és az euró zónában. Miközben az európai politikában 2011-től az államháztartási hiányok szigorú csökkentése és a „pénzügyi befektetői bizalom visszaállítása” volt az elsődleges cél, az Egyesült Államokban folyamatosan emelték az állami adósságlimiteket, a jegybank pedig, zéró jegybanki alapkamat mellett, soha nem látott mértékű állami és vállalati kötvényvásárlási programot hirdetett meg, és folytat a mai napig.

Az előadás egyrészt azt kívánja bemutatni, hogy a hatékony válságkezelési mód az euró zónában is az lenne, ha az EKB expanzívabb monetáris politikát folytatna és a FED-hez hasonlóan meghirdetné a „quantitative easing” kötvényvásárlási programot, majd elkezdené vásárolni azon periféria államok államkötvényeit, ahol a természetes rátánál magasabb a munkanélküliség és nagymértékű szabad kapacitások vannak. Zéró kamatláb mellett, likviditási csapdában és magas reálgazdasági szabad kapacitások esetén nagyon alacsony az inflációs kockázata és az alternatív költsége a monetáris expanciónak! Másrészt, azt is megfontolásra javaslom, hogy a jövőben a gazdaságpolitikai személet államadósság- és államháztartási hiánycélok helyett elsősorban inkább nemzetgazdasági adósság- és fizetési mérleg célokat kövessen.

Többváltozós kockázatalapú szabályozó kártya kidolgozása a mérési bizonytalanság figyelembe vételével

Kosztján Zsolt Tibor, Katona Attila Imre
Pannon Egyetem Kvantitatív Módszerek Intézeti Tanszék, Veszprém
kzst@gtk.uni-pannon.hu, katona-a@gmail.com

A statisztikai folyamatszabályozás (SPC) széles körben alkalmazott módszer a minőségyszabályozás területén, melynek eszközei a szabályozó kártyák. Segítségükkel megállapíthatjuk, hogy az általunk szabályozni kívánt folyamatban fellépő ingadozások szisztematikusak-e vagy pedig a véletlennek tulajdoníthatók. E szabályozó kártyák alkalmazásakor a mérés pontossága nagy jelentőséggel bír, hiszen a mérések bizonytalansága nagymértékben megnövelheti az első-, illetve másodfajú hiba elkövetésének valószínűségét, ami az alkalmazó vállalat számára pénzügyi kockázatot jelent. A gyakorlatban alkalmazott kártyák megbízhatóság alapon működnek, nem számolnak a mérések bizonytalanságával.

Korábbi munkáinkban már foglalkoztunk egyváltozós kockázatalapú szabályozó kártyák tervezésével és folyamatra illesztésével, melyek alkalmazásával növelni tudtuk az mintavétel során számított fedezeti értéket. Az iparban azonban gyakorta találkozhatunk olyan jelenséggel, mikor egy termék megfeleléségét együttesen több minőségjellemző határozza meg. Ez esetben célszerűbb a többváltozós szabályozó kártya (T^2 , MCUSUM, MEWMA) alkalmazása, mert segítségével csökkenthető az elsőfajú hiba elkövetésének valószínűsége.

Legújabb tudomásunk szerint többváltozós ellenőrző kártyák esetén a szakirodalom még nem foglalkozott a kockázatalapú irányba történő továbbfejlesztéssel. Munkánk során a mérési bizonytalanság figyelembevételével dolgozunk ki kockázatalapú többváltozós szabályozó kártyát, amely az alkalmazott ellenőrző kártyák területén újdonságnak mondható. A módszer alkalmazhatóságát autóiipari cég mérési adatainak felhasználásával fogjuk bemutatni.

A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

A fogyasztás régi-új mintázatai, avagy a fogyasztás Kelet-Közép-Európában negyed századdal a rendszerváltást követően

Kozák Ákos

Budapesti Gazdasági Főiskola Kereskedelmi és Marketing Tanszék, Budapest
Dr.Akos.Kozak@kvifk.bgf.hu; akos.kozak@gfk.com

Az elmúlt közel negyedszázadban sokszor érezhettük úgy, hogy fogyasztásunk folyamatosan táguló keretei egy olyan új perspektívát tárnak elénk, amelyre sokan és sokáig vártunk. Joggal töltött el minket ez az érzés, hiszen a korábbi politikai rendszer bukásának egyik lényeges eleme volt az állandósult hiány-helyzet és az így kielégítetlen állampolgári vágyak és aspirációk. Az emberek nagy része a nyolcvanas évek elején már nem elégedett meg a fennálló rendszer által biztosított lehetőségekkel. Nem (csak) a szimbolikus politikai értékek (pl. szabadság, demokrácia) voltak a változás mozgatórugói, legalább ekkora szerepe volt a materiális világ jobbításának is.

A társadalom mélyrétegeiben finom szegmentálódás indult el, a lassan felhalmozódó jövedelmek bizonyos foglalkozási csoportokban azt eredményezték, hogy – miután erre a társadalmi berendezkedés politikai rendszer nem adott teret – a fogyasztásban manifesztálódjanak az egyre nyilvánvalóbb jövedelmi különbségek. Balatoni villák, nyugati autómárkák, elitsportok jelentek meg és váltak egy szűk, de mintaadó réteg életstílusává. A fogyasztás a társadalom finomhálójának erejét adta és kijelölte az egyének helyét.

Miután a korábbi korszakok már-már genetikailag kódolt magatartása, értékei nem tűnnek el egyik napról a másikra, a szocialista rendszert néhány vonatkozásban érdemes egy értelmezési keretbe helyezni a jelenkori fogyasztással. A környezet és a feltételrendszer változni látszik, de a szereplők viselkedése és mentalitása gyakran mutat rokon vonásokat a „szocialisztikus vevő” képével.

Előadásom a fogyasztás modernkori értelmezéséről és a gazdaságban illetve társadalomban betöltött szerepének változásáról kíván beszámolni. Kiindulva abból, hogy a jelenkori fogyasztás kereteit még sok tekintetben a késő szocializmus korszaka jelölte ki, elemzésemben nagyban támaszkodom azon historikus adatokra, amelyek a fogyasztás környezetét írják le. A társadalomtudományokban csak az 1970-es 80-as években vált elfogadott diszciplínává a fogyasztás és ennek kutatása, ezáltal az ezt leíró szakirodalom is korlátozott volt, s alapvetően a fejlett nyugati piacokra fókuszált. Az elmúlt közel négy évtized fogyasztási trendjeit a fogyasztás szerkezetén; az életszínvonal-mutatókon, a fogyasztói magatartás-trendeken és értékeken keresztül kívánom bemutatni, ahol az aktuális gazdaságpolitika és a fogyasztás kapcsolatára is külön kitérek. Előadásom és dolgozatom célja az, hogy a fogyasztói társadalom kialakulását és jelenkori állapotát jobban megérthessük, a múltbeli események bemutatásán keresztül.

A kiskereskedelem multiplikátor hatása

Kozák Tamás

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest

kozak.tamas@kvifk.bgf.hu

A makrogazdasági elemzők gyakran beszélnek a beruházások, illetve a háztartási fogyasztás GDP növekedésre gyakorolt hatásáról, ugyanakkor ritkábban esik szó a kiskereskedelem ún. multiplikátor hatásáról. Általánosan elfogadott nézet, hogy a helyi vállalkozási tevékenység többszörösen segíti a régió gazdaságát, emellett viszont sokszor nem értjük a kiskereskedelem hatásmechanizmusát.

Társadalmi, gazdasági hatását, összetettségét tekintve a kereskedelem az egyik legösszetettebb ágazat. E tanulmányban arra teszek kísérletet, hogy egy modell segítségével bemutassam a kiskereskedelmi multiplikátor hatásának a működését, így például 1000 Euró elköltése milyen másodlagos háztartási és vállalati beszerzést, - így további gazdasági aktivitást - tesz lehetővé.

A térségi – gazdasági hatás függ például a helyi, beszállítói kapcsolat szerkezetétől, a megtakarítási szinttől vagy a fogyasztási szerkezettől. E működési mechanizmus, azaz a makró és mikro szintű gazdasági kapcsolódások megértése fontos lehet, de legalább ennyire kiemelt témának tartom a kiskereskedelem hatásának regionális szinten történő vizsgálatát. A másodlagos gazdasági hatást ennek megértése nélkül jelentősen túl - vagy alulértékelhetjük, a reális kép kialakításához természetesen a térségi sajátosságok (például versenyhelyzet, vásárlóerő) alapos ismerete is szükséges. A multiplikátor hatás számszerűsítése hasznos lehet például egy kiskereskedelmi beruházáshoz készülő pályázati anyag összeállításában is, hiszen a másodlagos, térségi-gazdasági hatás hiteles prezentálása megkönnyítheti a alternatív finanszírozási források bevonását.

Az üzemszerkezet átalakulása a Dél-alföldi Régióban rendszer váltás után Magyarországon

Kőszegi Irén Rita
Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét
koszegi.iren@kfk.kefo.hu

Magyarországon a politikai rendszer váltás és a piacgazdaságra való átállás jelentős változásokat indított el a mezőgazdaságban, az agrárágazat egyre nehezebb helyzetbe került. A mezőgazdasági nagyüzemek többsége szétesett, a föld zöme magántulajdonba került, de többségében nem a tulajdonosok művelték földjeiket. A gazdálkodók a tőkehiány, a termelés szervezetlensége, az életszínvonal csökkenés miatt a fogyasztás visszaesése egyes termékekből eladhatatlan mennyiséget teremtett, amit az alacsony jövedelmezőség tovább rontott. A mezőgazdaság két ágazatának egymáshoz viszonyított aránya felborult, az állattenyésztés aránya csökkent és 2007-ben már a növénytermesztés került hazánkban túlsúlyba. A mezőgazdaság átalakulása azonban nem egyformán érintette régióinkat, bár csökkent a GDP-hez való hozzájárulás, a mezőgazdasági jellegű régióink megtartották helyezésüket (pl. Dél-alföldi Régió). A kárpótlás következtében a földtulajdon elaprózódott, a földtulajdon és használat kettévált. A nagyüzemek a források hiánya miatt kevésbé voltak alkalmasak arra, hogy a piaci elvárásoknak megfeleljenek. A termelés és a jövedelmezőség lecsökkent, a mezőgazdasági árak elmaradtak az inflációtól. Számos mezőgazdasági termelő felszámolta a gazdaságát az alacsony jövedelmek miatt, ezért az ágazat szereplőinek száma jelentősen lecsökkent. Véleményem szerint azonban a mezőgazdaság még mindig számos embernek jelent kereset kiegészítést vagy egyetlen lehetséges megélhetési forrást a vizsgált régióban.

Napjainkban számtalan kihívással kell szembenéznünk, amelyeket nagy erőfeszítések árán igyekszünk a gazdasági fejlődés és a versenyképesség növelésével megoldani. Ezen folyamatok olyan környezeti és társadalmi változásokat is hoznak, amelyek további nehézségek elé állítják a társadalmat. Az éghajlatváltozás, a csökkenő terméshozamok, az elszegényedés mind e változásokhoz tartoznak. Az EU átfogó céljának tekinti az állampolgárok életminőségének javítását olyan fenntartható közösség révén, amelyek hatékonyan használják fel az erőforrásokat, feltárják a gazdaságban rejlő ökológiai és szociális innovációs lehetőségeket, ezzel biztosítva a jólétet, a környezet védelmét és a társadalmi kohéziót.

Vizsgálatom középpontjában a kiválasztott járások mezőgazdasági társulásainak, szövetkezeteinek, szakmai vagy termelői egyesületeinek szerepének vizsgálata áll, különös tekintettel a társadalmi felelősségvállalás kérdésköreire, mind környezeti, mind társadalmi vonatkozásban.

Az Európai Unió mezőgazdasági üzemei számára nagy kihívást jelent az európai mezőgazdasági modell célkitűzéseinek megvalósítása. Ezen modellen alapul a Közös Agrárpolitika (KAP) célkitűzései. A KAP 2014-2020 tartó időszakában a következő kihívásokra keresnek megoldást: a mezőgazdaság termelékenységének, a mezőgazdasági tevékenységek és a vidéki területek sokszínűségének gyarapodása az egymást követő bővítések kapcsán és az uniós lakosság által a környezettel, az élelmiszer-biztonsággal, az élelmiszer minőségével, az egészséges táplálkozással, az állatok egészségével és jólétével, a növények egészségével, a tájkép megőrzésével, a biodiverzitással és az éghajlatváltozással kapcsolatban megfogalmazott igények.

A magyarországi fúziók és felvásárlások gazdaságtörténeti áttekintése

Kucséber László Zoltán
Széchenyi István Egyetem, Győr
kucseber.laszlo.zoltan@sze.hu

A fúziók és felvásárlások (Mergers and Acquisitions, továbbiakban M&A) az elmúlt évszázadban fontos szerepet töltek be a világban és Magyarországon is. A tanulmányom célja az, hogy gazdaságtörténeti áttekintést nyújtsak a magyarországi fúziókról és felvásárlásokról.

A világ vállalati fúziós folyamatainak történetében a szakirodalom ún. fúziós hullámokat különböztet meg. A tanulmányomban is törekszem a különböző korszakok alapján vizsgálni a létrejött tranzakciókat, azonban a nyugati országokban végbement fúziós hullámokról Magyarország esetén nem beszélhetünk.

Ebben a munkámban áttekintem az M&A tranzakciós folyamatokat a dualizmus korától kezdődően egészen napjainkig öt korszak alapján. Ismertetem azt, hogy az adott korszakban milyen tendenciák érvényesültek és utalok azokra a meghatározó történelmi eseményekre és jogszabályokra is, amelyek meghatározták az M&A trendek alakulását. A gazdaságtörténeti áttekintést példákkal illusztrálom az adott korszak meghatározó M&A tranzakcióival.

Az 1-4. korszak jellegzetességeit feltárom szekunderkutatásban végzett szakirodalom feldolgozás alapján. Az M&A tranzakciók a kapitalista korszakokban a vállalati, illetve a gazdasági növekedést támogatta, a szocialista érában viszont a remélt hatékonyságjavulást jelentette. Az utolsó, ötödik korszakot – amely az 1997 és 2013 közötti tranzakciókat vizsgálja – egy saját készítésű adatbázissal elemzem.

Az M&A tranzakciók korszakokon átívelő vizsgálata alátámasztja azt, hogy gazdaságunkban a vállalati összevonások és felvásárlások – gazdasági berendezkedéstől függetlenül – gyakran előforduló gazdasági jelenségek voltak.

Magyarországi vonatkozású társadalmi kérdések fogyatékossgal élő emberek életterében

Laki Ildikó

MTA TK Szociológiai Intézet, Budapest

laki.ildiko@socio.mta.hu

Előadásomban azokat a társadalmi kérdéseket kívánom előtérbe állítani, amelyek a mai Magyarországon a fogyatékossgal élő emberek életterében és közvetett, illetve közvetlen környezetében megjelennek. Ez egyfelől az 1990-2012. közötti időszakban megvalósult jogszabályi, illetve oktatással összefüggő tartalmakat foglalja magában, másfelől a fogyatékossgal élő (a munkaerőpiacon – megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásával kapcsolatos szakmai döntéseket, illetve jó gyakorlatokat. Mindvégig azonban az a háttérgondolat lesz mind az előadás, mind pedig a tanulmány vonulata - vajon a fogyatékossgal élő emberekkel összefüggő társadalmi és politikai döntések sikeres integrációt jelentenek-e.

A magyar vonatkozás mellett nem hagyható figyelmen kívül a nemzetközi tartalmak köre sem, hiszen a nyugat-európai országokban a fogyatékospolitika egy igen komoly ágensét képezik a gazdasági, társadalmi és politikai területeknek. Amennyiben összehasonlíthatóvá kívánnánk tenni mindezt, pontos elemzési rendszert kell kitalálni. Az előadás erre is megpróbál kísérletet tenni, azaz bemutatásra kerülnek a keleti és nyugati fogyatékospolitika hasonlóságai és különbségei is, azzal a továbbra sem elhanyagolható kérdéssel, vajon sikeres volt-e a nyugati integráció. És ha igen, miért.

A magyarországi vasúti szállítmányozás munkaerő-piaci hatása

Lipták Katalin

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
liptak.katalin@uni-miskolc.hu

A tanulmányban a magyarországi vasúti szállítmányozás tendenciáját vizsgálom meg, különös tekintettel a gazdasági válság hatásaira. Gyakran felvetődik a kérdés, hogy a 2008. évi gazdasági válság milyen mértékben erősítette fel a regionális diszparitásokat hazánk térszerkezetében. Ugy vélem, hogy a szállítmányozási tendenciák függvényében is érdekes elemezni a foglalkoztatási adatokat. A válság az ipari termelés visszaesésével, a kereskedelem csökkenésével párhuzamosan a magyarországi vasúti szállítmányozásra is jelentős hatást gyakorolt, tovább rontotta az addig sem túl kedvező pozícióját. A tanulmány célja megvizsgálni a gazdasági válság foglalkoztatásra és a munkaerőpiacra gyakorolt hatását a szállítmányozási tendenciák, különös tekintettel a vasúti szállítmányozás figyelembe vételével. A tanulmányban az Európai Unió közlekedéspolitikai prioritásainak magyarországi adaptációját és a közlekedési irányelveket is értékelem. Elemzés tárgyát képezi a Tanács 2005/47/EK irányelve (2005. július 18.) az Európai Vasúti Közösség (CER) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a vasúti szektorban a határokon átnyúló interoperábilis szolgáltatásokat ellátó utazó munkavállalók alkalmazási feltételeinek egyes szempontjairól szóló megállapodás, amely esetében a vasúti dolgozók foglalkoztatásra vonatkozó speciális szabályait értékelem. A vasúti szállítmányozás (és személyszállítás) előnyei között egyértelműen kiemelhetők a kedvező környezetvédelmi adatok, de hátrányai között is találunk könnyen azonosítható elemeket, úgy, mint az egyenlőtlen díjszabás, a korszerűtlen sínhálózat. A legfőbb problémát abban látom, hogy a vasúti szállítás versenyképessége a közúti szállítástól elmarad.

A keleti típusú képregény magyar kultúrájának egy lehetséges értelmezési kerete

Maksa Gyula

PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Pécs
gymaksa@hotmail.com

A kulturális diplomácia utóbbi évtizedeket jellemző átalakulására tekintve elmondható, hogy a külkapcsolatok specialistáin túl is sokakat bevonó totális diplomácia és médiadiplomácia korában a diplomatáknak már nemcsak nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szakember kollégáikkal kell szót érteniük, hanem szélesebb körben kell megnyerőnek lenniük. Túlzás nélkül állítható, hogy a kulturális diplomácia mostanában különösen kedveli a képregény-kiállításokat. Sokan bizonyára úgy vélik, hogy a képregény a küldő ország populáris kultúrájának egy sokak számára könnyen megkedvelhető szelete, a kiállítás-megnyitók pedig alkalmat adnak a személyes találkozásra, ismerkedésre a fogadó ország olyan polgáraival, akik ugyan nem diplomaták, ám feltételezhetően nyitottak a küldő ország kultúrája felé. Európai követségek és kulturális intézetek számos kiállítást szerveztek az elmúlt néhány évben. A nemzetközi kapcsolatokban a médiakulturális, művészeti és tudományos dimenziót előtérbe helyező „soft power”-szemlélet segíti ezeket a rendezvényeket. A „soft power” és a képregényes kulturális közvetítés persze nemcsak az állami kultúrdiplomácia intézményei által kapcsolódhat össze, hiszen az észak-amerikai és japán „soft power” döntően nem állami intézmények akciói nyomán alakítják. Nemcsak a mozi- és televíziós iparral összefonódó szuperhősös és Disney-comics ideológiai vonatkozásaira gondolhatunk itt, hanem az utóbbi évtizedben tapasztalható keleti képregényes fellendülésre is Európában. Úgy tűnik, hogy sok helyen a manga és az anime, a japán képregény és rajzfilm olyan életstílusajánlat részeként jelenik meg, amely alakítja többek között az étkezési és öltözködési szokásokat, a tárgyi világot, a szabadidő eltöltését stb. Világosan megmutatkozik ez olyan specializált összejöveteleken, mint az anime- és mangaconok, amelyek rendszeresen vannak Magyarországon is. A rajzfilmek és képregények egy összetett ajánlaton belül jelennek meg. Szusi-ebéd, kalligráfiai előadás, japán popvideók, cosplay-aktivitás, videójátékok, hagyományos japán társasjátékok mellett. Egyfelől a japán kulturális referenciák sokaságát kínálják ezek a rendezvények, nem egyszer ismeretterjesztő szándékkal, másfelől olyan „kereteket”, amelyekben a résztvevők aktívan sajátíthatják el, illetve alakíthatják a nekik szóló ajánlatot, és egyúttal egy idealizált Japán-képet.

Segítő szakmák felsőoktatási differenciálódása Magyarországon

Molnár Nikolett

Szent István Egyetem Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola, Győr
molnikolett@gmail.com

Vizsgálatunkban a segítő szakmák felsőoktatási képzésének kialakulását tekintjük át Magyarországon, különös tekintettel a bolognai változásokra. A rendszerváltást követő bizonytalanságban a társadalom részéről felmerült az igény a humán szolgáltatások létrehozására, megerősítésére. Humán szolgáltatás alatt azt a tevékenységet értjük, melynek középpontjában az ember áll, a szolgáltatóra és a szolgáltatást igénybe vevőre egyediség jellemző, célja pedig az individuális problémamegoldás. A társadalomban az önszerveződés irányát és mértékét mutatja, hogy milyen területeken (pl.: szociális szféra, munkaügy, kultúra) és milyen módon (pl.: szervezetek létrehozása, szakemberek képzése) szervezik meg e tevékenységet. A segítő szakmák képviselői eltérő válaszokat adtak a humán szolgáltatást életre hívó kérdésekre, ezzel megindult a szakmák specializálódása. A felsőoktatásban Magyarországon 1987-ben indult el a szociális munkás szak, ezt 1989-ben a szociálpedagógus képzés követte. 1992-ben pedig a munkavállalási tanácsadók képzése indult újtárra. Negyed évszázad elteltével mind a három említett szak megtalálható ma is a felsőoktatási intézmények képzési palettáján. E professziók életében kulcsfontosságú a szakmai öndefiníció kialakítása, a hasonló célcsoportokkal való foglalkozás miatt a tevékenységi területek lehatárolása, a megfelelő együttműködés és kommunikáció kialakítása. Tanulmányunkban arra keressük a választ, hogy az említett segítő szakemberek képzése hogyan alakult a rendszerváltást követő években, és hogyan néz ki ma Magyarországon.

A kereskedelmi vállalkozásoknál a szolgáltatás-nyereséglánc vizsgálata, a versenyképességük fokozásának lehetősége

Németh Patrícia

Budapesti Gazdasági Főiskola KVIK, Budapest

nemeth.patricia@kvifk.bgf.hu

A kereskedelmi vállalkozások magatartását piacgazdasági viszonyok között a versenyben való sikeres helytállás, a profitérdekeltség határozza meg. A kereskedelmi cégek versenyképességének fokozása, a jövedelmezőségük növelése az egyik legnehezebben teljesíthető kihívás napjainkban az egyre inkább stagnáló, sőt sok esetben csökkenő fogyasztói kereslet mellett. Ebből is következően tartós versenyelőny elérése csak felelős üzleti magatartásuk révén valósítható meg.

A kilencvenes évek közepén az amerikai közgazdászok egyik neves csoportja kidolgozta a szolgáltatás-nyereséglánc elméletet, mely szerint a szolgáltató-vállalkozások növekedése és versenyképessége akkor fokozható, ha szervezetük minden olyan elemét menedzselik, ami hatással van az ügyfelek elégedettségére. Azóta az elmélet alapkonceptiója nagyon sok országban megvalósításra került a gyakorlatban, hazai viszonylatban azonban még kevésbé terjedt el „egyszerűsége” ellenére.

Előadásomban azt mutatom be, hogy a hazánkban működő nagyobb kereskedelmi vállalkozások vezető menedzserei „mennyire figyelnek oda” azon alkalmazottaik elégedettségére, akik az ügyfelekkel, a partnerekkel és a fogyasztókkal közvetlenül vagy közvetve kapcsolatba kerülnek a szolgáltatási folyamatban. Vizsgálom az alkalmazotti elégedettséget befolyásoló tényezők (pl. munkakörülmények, oktatás és továbbképzési lehetőségek, karrierlehetőség, a foglalkoztatottak kvalifikációs és kommunikációs szintje) hatását az ügyféllojalításra. Néhány kereskedelmi vállalkozás esetében megkísérlem annak adekvát, konkrét bemutatását is, hogy az alkalmazotti elégedettség emelése milyen mértékben növelte a cég által nyújtott kereskedelmi szolgáltatások értékét, s ezáltal mennyiben változott a fogyasztók/vevők/ügyfelek elégedettsége és lojalitása (összességében milyen volt a kapcsolat az érintettekkel), s ennek eredményeképpen fokozódott-e az adott kereskedelmi vállalkozás versenyképessége az egyre szűkülő piacon. Elemzem továbbá a fogyasztói bizalom-index alakulását (alapul véve a neves hazai piackutató-cégek kutatási eredményeit is) a vizsgálatba bevont kereskedelmi vállalkozásoknál. Vázolom a kereskedelem-szolgáltatási folyamatokban az innovációk, fejlesztések hatását a szervezetek egyes elemeire.

Ügyfél-elégedettségéből származó vállalati előnyök vizsgálata

Nótári Márta

Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét

notari.marta@kfk.kefo.hu

Az ügyfelek elégedettségére törekvés komplex tevékenység, amelyben a cég valamennyi részlegének feladata van. Az ügyfél-elégedettség elérése, az elégedett törzsügycikör kialakulása olyan eszköz, amely a megváltozott piaci körülmények között is segítheti a cégek fejlődését. A vállalatoknak alapvető és létérdeke a vevőszám növelése és ezzel együtt az egyszer már megszerzett vevő elvesztésének megakadályozása. A vevők szükségletei és elvárásai állandóan nőnek, hiszen miközben pillanatnyi igényeiket éppen kielégítik, a konkurenciától újabb lehetőségekről értesülnek. Bármely cég, amely túlzottan befelé összpontosít és nem figyel a piac dinamizmusára, idővel elveszíti piaci részesedését. Primer kutatásomban a vevői vélemények megismerését, értékelését és objektív elemzését vizsgáltam. A vevői elégedettség objektív mérőszámának meghatározása és figyelembevétele a döntési folyamatokban a vállalat létének és nemlétének, fejlődésének és versenyképességének alapja. A kutatást standard kérdőív segítségével végeztem el. A munkámban a pritaminpaprika fogyasztók elégedettségi mutatóit vizsgálom meg. Kérdőíves felmérést végeztem nem csak a fogyasztók, hanem a kiskereskedők körében is. Elsősorban a fiatal fogyasztók véleményére voltam kíváncsi, mert a jövőben ők fogják alkotni a fogyasztói társadalom alapját. Az ő véleményükre alapozva lehet hosszú távú marketingstratégiát kialakítani. 18- 30 éves korig a fogyasztókban még kialakulóban van a vásárlói tudatosság. Fokozott marketingtevékenységgel kell ösztönözni ezt a korosztályt arra, hogy a magyar termékeket vásárolják meg. A vevői elégedettség stratégiai szövetséget hozhat létre, mely megkönnyíti az értékesítést, ezen felül csökkenti a költségeket. Az elégedett fogyasztó kevésbé érzékeny az árra. Az elégedett fogyasztó inkább fizet a kapott szolgáltatásokért. Az elégedett fogyasztó gyakrabban vásárol és nagyobb mennyiségben. Az elégedett fogyasztó valószínűleg jó reklámot ad az értékesítő vállalatról.

Az etnikai térszerkezet változása Magyarországon a két világháború között

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

olasz@jgypk.u-szeged.hu

Az I. világháborút követően, a versailles-i békeszerződés nyomán nemcsak területi szempontból következett be nagymértékű változás, hanem jelentős társadalmi átalakulás is végbement Magyarországon. A peremvidék homogén nemzetiségi vidékeinek elcsatolásával, a nemzeti kisebbségek aránya 46%-ról 10%-ra csökkent. Az egykori magyar állam centrális régiójában, a megmaradt trianoni országterületen a korábbihoz képest megváltozott az egyes nemzetiségek részaránya, földrajzi elhelyezkedése, esetenként még foglalkozási összetétele is.

A két világháború között zajló gazdasági, társadalmi folyamatok, a településszerkezet átalakulása, illetve bizonyos nemzetközi következtében tovább folytatódott az etnikai térszerkezet átrendeződése. Magyarország legnagyobb nemzeti kisebbsége ekkor már a németiség volt, számuk mintegy a felét tette ki az összes nemzetiségi lakosnak. A korábban jelentős arányban lévő román ajkúak létszáma az eredeti töredékére csökkent. Megnőtt a délszláv népek súlya, közöttük azonban számottevő erőeltolódás következett be. A világháború előtt még jelentős fölényben lévő szerbek aránya a határváltozás és a nagy arányú kitelepülés nyomán gyorsan csökkent és messze elmaradt a hazai horvát kisebbség mögött. A két világháború közötti időszak azonban nemcsak a nemzetiségek létszámában és egymáshoz viszonyított arányában hozott jelentős változásokat, hanem bizonyos mértékben átalakította területi elhelyezkedésüket és társadalmi összetételüket is. A trianoni békeszerződés után egyes nemzetiségek (szlovákok, románok, szerbek) esetében az iskolázottabb rétegek nagyobb arányban települtek át az utódállamokba, mert ott nagyobb perspektívát láttak nemzeti törekvéseik és személyes karrierjük szempontjából. Az új határok és a megváltozó gazdasági lehetőségek jelentős mértékű migrációt váltottak ki a regionális centrumok, de főként Budapest felé. A nyelvi szigetek összesűkültek, egyes esetekben bomlani kezdtek. Mindez természetesen minden nemzetiség esetében eltérő módon és mértékben játszódott le.

Az 1930-as évek végére ezek a folyamatok már jelentős mértékű átalakulást hoztak az ország korábbi etnikai térszerkezetében. A határon túlra került magyarság bevándorlása és a hazai asszimiláció révén, a nemzetiségek aránya az összlakosságon belül 8%-ra csökkent. A lassan fogyó létszámú kisebbségek azonban, elsősorban a kulturális téren még komoly társadalmi tényezőnek számítottak.

A pull marketing és a blended learning alkalmazásának lehetőségei a gazdasági felsőoktatásban egy primer kutatás eredményei alapján

Papp Judit
Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest
papp.judit@kvifk.bgf.hu

A gazdasági felsőoktatás minden szintje globálisan és hazánkban is jelentős paradigmaváltáson van túl. Az új tantervektől és keretrendszerrel azt vártuk, hogy kellően hosszú időre képes lesz biztosítani versenyképességünket; megfelelni a különböző stakeholder alcsoportok elvárásainak. Ezzel szemben a közelmúltban olyan újabb fenyegetettség jelent meg, melyre az eddigiektől eltérő válaszok szükségesek.

Írásomban arra keresem a választ, hogy a fenyegetettségből hogyan lehetne a pull marketing és a blended learning módszerek alkalmazásával lehetőséget teremteni, a jelenleg veszélyes helyzetet proaktív magatartássá fordítani és a folyamatból profitálni.

Igyekszem rámutatni, hogy a kiterjesztett marketing koncepciónak és az alternatív tudástranszfernek milyen alkalmazási lehetőségei lehetnek a gazdasági felsőoktatásban; milyen előnyökkel és kockázatokkal jár a pioneer stratégia és hogy a az elhúzódó gazdasági válság és a folyamatos forráskivonás ellenére a marketing eszközök alkalmazásával hogyan tudunk az állam-diák-szülő-munkaerőpiac-oktatási intézmény érintetti körnek értéket teremteni és versenyelőnyt kínálni.

Írásomban be kívánom mutatni egy friss primer kutatás eredményeit is, melyet az idei Educatio kiállításon a potenciális jelentkezők körében végeztünk.

Measurement of the Integration Ripeness – Additional Suggestions

Pintér Tibor

Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Győr
pintert@sze.hu

The enlargement of the European Union is a complex, horizontal and vertical inter-related subject. The European integration is one of the most determining socio-economic process of the past decades. The contemporary economic-financial crisis revealed a great deal of controversies. Can we treat the question of development only as economic growth? Is there a common European identity? What kind of connection is between institutional development and EU-enlargement? The countries of the so-called Western-Balkans are close to the EU-membership, but there a lot of problem with the identity of these countries. A great deal of questions without suitable answers.

The applied enlargement framework of the EU has a plenty of features, which cut the so called deep layers of a nation state. The changes in these deep layers - according to the results of the new institutional economics - come only after decades off. Is the applied framework reactive enough to these layers? After the presentment of the measurement opportunities and indicators of the institutional development, we focus on the data which are at service by the international qualifier organisations. These evaluation tools can serve as additional instruments is the measurement of integration processes.

Macro-regional cooperation is one of the institutional innovations of the European Union. Beside the Strategy for Baltic Sea Region, the Danube-strategy is also part of this new concept. After outline the premise of the strategy, the study emphasises the development aspects and the threats connecting to the issue.

The macro-regional development concepts, the innovation of the enlargement process and the new geopolitical strategies foreshadow the initiation of a new integration framework.

A középfokú oktatás aktuális kérdései Győrben

Reisinger Adrienn
Széchenyi István Egyetem, Győr
radrienn@sze.hu

Az oktatás befektetés a humán erőforrásba. Ezen ténymegállapítás miatt úgy gondolom, hogy egy adott térség oktatáspolitikai helyzetét vizsgálni aktuális dolog. Magyarországon az elmúlt években jelentős változások következtek be a közoktatásban, így a középfokú oktatásban is. Változott a fenntartó, a finanszírozás.

Előadásom középpontjában az áll, hogy egyrészt bemutassam a középfokú oktatás jelenlegi magyarországi helyzetét az elmúlt évek változásai és főbb statisztikai adatok alapján, másrészt ismertessem a győri középiskolák helyzetét iskolaigazgatókkal lefolytatott interjúk és statisztikai adatok alapján. Az intézmények helyzetét az alábbi szempontok szerint mutatom be:

- diákok létszáma, külföldi diákok száma, az intézmény kiválasztásának szempontjai,
- a képzési kínálat (délelőtti oktatás, szakkörök, piaci igények) fő jellemzői és azok kialakításának főbb szempontjai,
- a diákok továbbtanulási szándékai,
- a diákok után követéses vizsgálata,
- intézményi és egyéb szereplős (piaci szereplők, közszféra) kapcsolatok,
- az intézmények gazdálkodása.

Előadásommal célom, hogy átfogó képet tudjak mutatni a hazai és fókuszáltan a győri középfokú oktatás helyzetéről empirikus kutatás és szekunder adatok alapján. A kutatás eredményei hasznosak lehetnek a térség oktatáspolitikája számára.

A kutatás az alábbi projekt keretében valósult meg: A Győri Járműipari Körzet, mint a térségi fejlesztés új iránya és eszköze, TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0010 „Az együttműködések intézményi terei” című résztéma.

A magyarországi vállalkozások Üzleti Intelligencia használatának vizsgálata

Sasvári Péter

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
sasvari.peter@uni-miskolc.hu

A vállalati döntéshozatalban az adatoknak központi szerepük van, nélkülük a döntéshozatali folyamat nem képzelhető el. A döntéshozó olyan elemző eszközökre támaszkodik a döntéshozatali folyamatban, amelyek az adatok, információk és tudás hatékony felhasználását lehetővé teszik. Az Üzleti Intelligencia (BI, Business Intelligence) alkalmazásokat azért vezetik be a vállalkozások, hogy javítsanak a meglévő adataik elérhetőségén, azaz hogy könnyebben, gyorsabban, szélesebb körben hozzáférhessenek adataikhoz, úgy és olyan formában, ahogy a munkájukhoz szükségeltetik. A magyar vállalkozások legfőképpen a nagyobb adatmennyiség kezelését, a gyorsabb információ elérést és a pontosabb készletnyilvántartás biztosítását látják a BI előnyének. Az elvárt előnyök alakulása független a vállalat méretétől. A magyar nagyvállalatoknál és a középvállalkozásoknál gyakoribbak a pozitív tapasztalatok, mint a kisvállalkozásoknál a BI használata során, hiszen az elemzés eredménye szerint minél nagyobb egy vállalkozás, annál több pozitív tapasztalatot tudhat magáénak a BI használatával kapcsolatban. A vállalkozások leginkább a kockázatelemzés, pénzügyi elemzés, kontrolling és piacelemzés területén alkalmazzák a BI alkalmazásokat. Mindezt méretkategóriától függetlenül teszik. A BI használatának sikerességének legfontosabb területei a pénzügyi elemzés, a kontrolling és a piacelemzés méretkategóriától függetlenül. A BI használatának sikertelenségének legfontosabb területei az előrejelzések készítése, az alkalmazások bevezetése és a kockázatelemzés. Szignifikáns kapcsolatot a vállalati mérettel a stratégiai döntéshozatal területén figyelhető meg. A vállalkozások a költségek csökkentését, az adatvédelem nagyobb szintjét és az egyszerűbb paramétereizhetőséget ítélik meg úgy, hogy a BI rendszerek elterjedésének kulcsa lehetne. Mindezt a szakirodalom feldolgozása mellett a magyar vállalkozások körében végzett kérdőíves kutatással kerül igazolásra.

A bemutatott kutatómunka a Osztrák-Magyar Akció Alapítvány finanszírozásával valósult meg. Nagyon sok köszönettel tartozom a grazi Karl-Franzens-Universität professzorának Dr. Wolf Rauch-nak, aki segített az ausztriai adatok összegyűjtésében.

Policentrikus városhálózatok mint a területi fejlődés eszközei

Szabó Dániel Róbert
Széchenyi István Egyetem, Győr
szabodr@sze.hu

Az Európai Unió versenyképes gazdasági fejlődésének, kitűzött céljainak egyik alapvető eleme a kiegyenlített területi fejlődés és azon keresztül a policentrikus térszerkezet elérése. Ezzel szemben azonban inkább azt láthatjuk, hogy napjainkban a Közösség mindössze egy nagyobb magterülettel rendelkezik, melynek kiemelkedően nagy súlya miatt az EU egésze funkcionálisan monocentrikusnak tekinthető. Ez a terület pedig a London, Párizs, Milánó, München és Hamburg által határolt pentagon.

A többközpontú városhálózat kialakításának szükségessége már az 1994-es lipcsei elvekben is megtalálható, azóta pedig szinte minden jelentősebb uniós területpolitikával foglalkozó dokumentumban megtalálhatjuk. Ez a vezérelv azonban a csak részben került bizonyításra, s egy olyan előfeltevésen alapul, mely szerint a policentrikus térstruktúra hatékonyabb, méltányosabb és fenntarthatóbb, mint a monocentrikus. Az EU strukturális politikája támogatja ezen irányt, a különféle térbeli tényezők azonban számos esetben gátolják a megvalósulását.

A fenti koncepció egyszerre két erő mentén bontakozhat ki; ahhoz, hogy a benne rejlő lehetőségek, előnyök megjelenhessenek a gyakorlatban, a decentralizáció mellett a területi koncentrációk hatását is figyelembe kell vennünk. Emellett az is lényeges lehet a jövőbeli versenyképesség-növelés tekintetében, hogy a városi térségek és városhálózatok gazdasági és társadalmi problémák kapcsán történő együttműködésére egyre nagyobb szükség van és lesz, az ezzel kapcsolatos paradigmaváltás valamelyest már szintén megfigyelhető az uniós tagországokat vizsgálva. Ezen cél eléréséhez jó táptalajt nyújthat egy többközpontú térszerkezet, ráadásul a két elv bizonyos tekintetben egymással kölcsönhatásban is képes állni.

A XIX. századi német gazdaság újdonságai és újításai

Szántó Mariann
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
marianszanto@gmail.com

Máig vitatott, milyen tényezők határozták meg és befolyásolták a német gazdaság egyedülálló fejlődését és érettségét a XIX. században. Talán a kedvező természeti adottságok, a viszonylag széles belső piac, a centrális földrajzi fekvés, a jól kiépített közlekedési hálózat, a fejlett oktatási rendszer? Milyen szerepet játszott a tudományos-technikai felkészültség és mögötte a társadalom iskolázottsági, műveltségi, szakképzettségi színvonala? Kiemelhető-e egyetlen tényező jelentősége, vagy a fejlődés egy-egy csomópontján külön-külön és együttesen is érvényesült e tényezők érdemleges szerepe? Felmerül a kérdés, hogy a fejlődési út egészére adható-e teljes magyarázat.

A modern német gazdaság megszületésének tényezői közül a szakirodalom általában a vámkérdést, a modern gépek, találmányok első alkalmazását, az ipar térhódítását és a közlekedés átalakulását emeli ki. Mindezek mellett hangsúlyozni kell a korai agrárfejlődés szerepét is, hiszen olyan lehetőségeket teremtett, melyek révén a gazdaság fejlődésnek indulhatott.

A népesség, valamint az ipari termelés és a kereskedelem növekedése a XVIII. század közepe óta Németországban is jelentősen megnövelte az élelmiszerek és nyersanyagok iránti szükségletet. Ugyanakkor egyre több munkaerőre volt szükség, amit a mezőgazdaságból kellett felszabadítani. A mezőgazdaság azonban ezeknek a vele szemben támasztott követeléseknek csak akkor tudott megfelelni, ha jelentős mértékben modernizálja. Ehhez az angol mezőgazdaság mutatta az utat. Ott már intenzívebb földművelésre tértek át, fejlődött az állattenyésztés és új mezőgazdasági eszközöket használtak. Németországban azonban a mezőgazdaság modernizálásának még jogi és politikai akadályai voltak. Gondoljunk csak a jobbágyok adóira és szolgáltatásaira, a röghöz kötésre vagy a nyomáskényszerre. Ezeknek a kötöttségeknek a megszüntetése volt az elsődleges feladat.

Elsőként Mecklenburgban ismerték fel a mezőgazdaság modernizálásának szükségességét és ennek eredményeként Németország egyik legeredményesebb és mezőgazdaságilag legmodernebb területévé vált a XIX. század végére. Ezt az eredményt – eltérően az angliai példától – elsősorban a nagybirtokosoknak (junkerek) köszönhetjük. Előadásomban a XIX. századi német gazdaság újdonságait és újításait mutatom be és megvizsgálom, milyen hatást gyakoroltak a mezőgazdaságra. A vizsgált századot három korszakra bontom: 1815 - 1848, 1848 – 1871, 1871 – 1914. Mindegyik korszakban foglalkozom a legfontosabb gazdasági jelenségekkel, intézkedésekkel és azok hatásaival. Ezenkívül bemutatom a korszak legjelentősebb feltalálóit és ismertetem találmányaikat és alkalmazásuk hatásait a mezőgazdaságban. Előadásomban kiemelem a mecklenburgi feltalálók és nagybirtokosok szerepét a gazdaság, elsősorban a mezőgazdaság modernizálásában.

Vállalati osztalékpolitika – számít-e az ágazat?

Szemán Judit

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
pzszeaman@uni-miskolc.hu

A vállalati osztalékpolitika kérdésköre sok vitára adott okot a pénzügyi szakirodalomban. Az elmélet nem egységes ebben a témában, hanem egymásnak teljesen ellentmondó nézetek láttak napvilágot és maradtak meg a mai napig. A vállalat stratégiai céljának a vállalati vagyon növekedése tekinthető. A fő kérdés, hogy az osztalékpolitikával befolyásolható-e a vállalat értéke. Három klasszikus elmélet alakult ki, de újabb teóriák is meghonosodtak az elmúlt években, amelyek újabb, releváns szempontokat hoztak az osztalékpolitika vizsgálatába. Az első klasszikusnak nevezhető elmélet, a „jobboldaliak” álláspontja szerint az osztalékfizetés növekedése növeli a cég értékét. Ez a nézet az 1950-es években alakult ki, arra való hivatkozással, hogy a befektetők számára értékesebb az a nyereségrész, amit osztalékként megkapnak, mint ami nem kerül kiosztásra a vállalat eredményéből. A korabeli tőkepiacok információval való ellátottsága csekély volt, a magas osztalék fontos információtartalmat hordozott a befektetők számára és a befektetők magasabbra értékelték a kifizetett osztalékot a visszaforgatott eredményénél. Tehát maga az osztalék árnövelő tényező. Az ezzel ellentétes „baloldali” felfogás (az 1960-as évek végétől) az alacsony osztalékfizetést tartja ideálisnak a vállalat értéke szempontjából. A megközelítés lényege az, hogy amíg az osztalékot jobban megadóztatják, mint a tőkenyereséget, addig a vállalatnak a lehető legalacsonyabb osztalékot kell fizetnie. Az osztalék adóhátrányát növeli az a tény, hogy míg az osztalékadót a keletkezés évében meg kell fizetni, addig az árfolyamnyereség adó elhalasztható a tényleges realizálásig. A „középutas” vélemény az osztalékpolitika közömbösségét hangsúlyozza vagyis, a vállalat értékére nem gyakorol hatást a kifizetett osztalék nagysága. Az elmélet megalkotói a Modigliani-Miller szerzőpáros (1961), akik modelljükben (többek között) tökéletes és hatékony tőkepiacot tételeztek fel és eltekintettek az adózástól. Az osztalék irrelevancia hívei azt hangsúlyozzák, hogy az MM feltételek ugyan nem teljesülnek a való világban, de a befektetők alkalmazkodnak a vállalatok adott osztalékpolitikájához. Egyensúlyi helyzetben a vállalatnak nem érdeke az osztalékpolitika változtatása, mert az a befektetői kör megváltozásával járna, nem pedig a vállalati érték növekedésével. Az újabb modellek újabb tényezőket vontak be a vizsgálatba, így a különböző piaci tökéletlenségek vizsgálatával és az információs aszimmetria kérdéskörének elemzésével szélesítették a releváns szempontokat.

A dolgozatomban azt vizsgálom, hogy az ágazatnak van-e szerepe az osztalék nagyságnak megállapításánál. Mivel az egyes iparágak különböző kockázatossággal bírnak, a kérdésem tehát az, hogy a vállalat ágazati kockázata befolyásolja-e a kifizetett osztalék nagyságát. Nemzetközi kutatások alapján [Fama, 1974; Rozeff, 1982] bizonyítottnak látszik, hogy van befolyásoló szerepe az ágazatnak. A magasabb kockázatú (konjunktúra érzékeny) cégekre alacsonyabb osztalékfizetés jellemző, ugyanakkor az alacsony kockázatú cégek (alapvető termékeket, szolgáltatásokat előállító cégek) nagyobb osztalékot fizetnek. A magyar kutatások esetén Fazekas – Juhász (2009) és Fazekas (2010) ugyanezre az eredményre jutott a tőzsdei cégek elemzése kapcsán. A feltett kérdésre a NAV adatbázisa alapján keresem a választ, amely a társasági adóbevallást benyújtó, kettős könyvelést vezető társaságok összevont adatait tartalmazza.

A gazdasági kamarák szabályozási környezetének változásai, különös tekintettel a köztestületi feladatokra

Szilágyiné Fülöp Erika

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

vgterika@uni-miskolc.hu

Az 1990-es évek elején Kelet-Közép-Európában, a piacgazdaság intézményi meghonosításakor szükségszerű lett volna egyes kormányzati feladatok más szervezetekre történő átruházása, de nem alakultak ki olyan szervezetek, melyek képesek lettek volna átvenni e feladatokat. A kormányzat még egy ideig saját vállalkozásfejlesztési eszközrendszerével igyekezett - több-kevesebb sikerrel - pótolni vállalkozásfejlesztési és gazdaságszervező/koordináló tevékenységét, majd miután a kamarák ujjaszerveződése 1990-1994 között lezajlott, átvették e közjogi feladatokat. Ezt rögzítette az 1994. évi a XVI. számú törvény, amely újból intézményesítette a köztestületi, gazdasági kamarákat 1995. január 1-jei hatállyal, és együtt járt a kötelező tagság bevezetésével is. Az 1994-1998 közötti kormányzati ciklusban már kifejezetten meghirdetett szándék volt a kamarák megerősítése és feladatkörük további bővítése, melyet az 1997. évi CXXXVIII. törvényben került megfogalmazásra. Mindeközben egyre többen kifogásolták az adók módjára behajtható kamarai tagdíjfizetési kötelezettséget, melyet az Alkotmánybíróság alkotmányosnak minősített, de egyben megállapította, hogy a célok és a közfeladatok kényszertagság nélkül is elérhetőek lennének. Végül mégis sor került az 1999. évi CXXI. számú törvény alapján a közjogi kamarai rendszer átalakítására, a kötelező tagság eltörlésére, 2000. január 1.-jei határidővel, ezzel egyidejűleg a korábban végzett köztestületi, közigazgatási feladatok elvonására, a szakképzési feladatok kivételével. Napjainkra lassan visszakerült és tovább bővült a köztestületi feladatok száma, az építésügyi és gazdasági társaságok kötelező regisztrációs feladataival, mely megnövekedett adminisztratív feladatot jelent ugyan a kamarák számára, de lépcsője lehet a kötelező tagság ismételt bevezetésének.

A gazdasággal összefüggő közfeladatok egy részének átadása hozzájárult az állam, gazdasági szerepvállalásának csökkentéséhez, és a kormány jó partnerre is talált a köztestületi formában működő gazdasági kamarákban. A kamarák a gazdaság-szervezés egyéb területein is megtalálták helyüket, és jó viszonyt alakítottak ki a kormányzati szervekkel, melynek eredményeképpen szakmai kérdésekben sikerült a vállalkozások számára kedvező megoldásokat találni, és intézkedéseket hozni. A közös kompromisszumok keresése javította a kamara érdekérvényesítő tevékenységét és a vállalkozói kör elégedettségét is.

Az olvasókörök társadalmi összetétele a II. világháborút követő években

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

szoroi@t-online.hu, szoro.ilona@kello.hu

A 20. század első felében, országszerte nagy számban működtek olvasókörök. Különösen a nagykiterjedésű agrárvidékekre volt jellemző ez a társadalmi szervezeti forma. Az olvasókörök egy helyi közösség kezdeményezésére, spontán módon alakultak, szerteágazó tevékenységük az adott kisközösség igényeihez igazodott, a közművelődés és felnőttképzés biztosításától, a közéleti, érdekvédelmi tevékenységen át a helyi társasélet megszervezéséig.

Az egyesületi tagság foglalkozás szerinti összetétele vegyes képet mutatott. Az általában legmagasabb arányt képviselő gazdák mellett megtalálhatók voltak a körökben a helyi iparosok, kereskedők, állami alkalmazottak, tisztviselők és értelmiségiek. Az agrárvidékeken az egyesületek irányításában a gazdák játszották a vezető szerepet, mert ők reprezentálták a tagság többségét, és ők rendelkeztek a legnagyobb személyes presztízzsel, ami meghatározó tényező volt a vezetőségválasztás során. A vagyon nagysága azonban nem játszott döntő szerepet. Nem a földbirtok nagysága, hanem rátermettség, elkötelezettség, áldozatkészség alapján választott a közösség. Az egyesületek tagságát kezdetben csak felnőtt férfiak alkották. A fiatalok, illetve a nők természetesen családtagként részt vettek az olvasókör életében, de szavazati joggal nem rendelkeztek. Az 1940-es évekre ez a helyzet megváltozott. A második világháború után már nemcsak teljes jogú tagok lehettek a nők és a fiatalok, hanem a szervezetek vezetésében is helyet kaptak. Az egyesületek létrejöttének időszakában, a 19. század második felében még sok olvasókör felekezeti alapon szerveződött, az egy plébániához tartozók alkották a tagságát. Az 1940-es évekre ez a kizárólagosság eltűnt. Idővel még azok az egyesületek is vegyes összetételűvé váltak, melyek a nevükben felekezeti jelzőt viseltek. Hasonló volt a helyzet a nemzetiségi összetétellel. A nemzetiségi vidékeken eredetileg külön olvasóköröket hoztak létre az egyes etnikai csoportok, hiszen az egyesületek fő célja a kulturális hagyomány ápolása volt. A 20. század közepére azonban a nemzetiségi olvasókörök is megnyíltak a helyben lakó más nyelvű lakosok előtt.

Az olvasókörök tagsága mintegy leképezte a lokális társadalmat, megjelent benne annak minden reprezentáns rétege. A közös törekvések megfogalmazásával, az egyesületek elősegítették ezen csoportok együttműködését, a közösségi identitás megerősödését.

Výskum hospodárskeho významu priamych zahraničných investícií v krajinách Latinskej Ameriky

Tarró Adrienn

Ekonomická fakulta Západomaďarskej univerzity, Győr
tarro.adrienn@ktk.nyme.hu

Rola priamych zahraničných investícií (po ang. foreign direct investment, krátko FDI) v rozvoji globalizácie dostane stále väčšiu úlohu, jeho význam je nesporný, a je populárnym témou dnešných výskumov.

Hoci väčšina štúdií skúma FDI v súvislosti s vyspelými krajinami, ich rola sa stála zvyšuje aj v rozvojových krajinách.

Súčasná štúdia je súčasťou väčšieho výskumu, v ktorom budem skúmať rozvojové krajiny v rôznych častiach sveta z hľadiska prílevu a vplyvu zahraničného kapitálu. V prvom časte sa zaoberám s výskumom krajín Latinskej Ameriky.

V súčasnej štúdii boli šesť krajín skúmané, konkrétne Argentína, Čile, Brazília, Peru, Kolumbia a Venezuela. Všetky tie krajiny splnia „kritériá“ rozvojových krajín, ako aj dostatočné množstvo zahraničného kapitálu do tých krajín prúdilo, čo odôvodňuje a umožňuje posúdenie ich vplyvu.

V prvej časti štúdie sa definujú pojmy rozvojové krajiny a priame zahraničné investície, potom predstavujem relevantné teoretické východiská a hlavné výskumné výsledky. V druhom časti po prvýkrát sa snažím určiť umiestnenie latinskoamerických krajín medzi rozvojových krajín vo všeobecnosti, potom analyzujem prítok a stav priameho zahraničného kapitálu, resp. ako to koreluje s hospodárskymi výsledkami jednotlivých krajín, ako napr. ekonomický rast, produktivita, mzdy, nezamestnanosť, miera zamestnanosti, verejný dlh, atď. V štúdii dávam prednosť reálnych ukazovateľov, vo výskumu sa opieram na štatistické nástroje.

V tomto štúdiu sa dotknem aj na to, či sa môžu študované latinskoamerické krajiny považovať za homogénne alebo heterogénne z hľadiska môjho výskumu, a zavádzam moje ďalšie výskumy.

„This research was realized in the frames of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 „National Excellence Program – Elaborating and operating an inland student and researcher personal support system convergence program” The project was subsidized by the European Union and co-financed by the European Social Fund.”

A tanácsadó cég kiválasztásának szempontjai

Tokár-Szadai Ágnes

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtsza@uni-miskolc.hu

A tanácsadó cég kiválasztásánál fontos az alapos mérlegelés és több szempont figyelembevétele, mert az ügyfél csak így tudja kiválasztani a számára legmegfelelőbb tanácsadót. A Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézete 2001-ben, 2005-06-ban, majd 2011-12-ben kérdőíves felmérést végzett tanácsadó cégek valamint ügyfelek körében. A felmérésben 2001-ben 362, 2005-06-ban 294, 2011-12-ben 77 vállalkozás, és 2001-ben 83, 2005-06-ban 88, 2011-12-ben 58 tanácsadó vett részt. A felmérések célja az üzleti tanácsadási piac feltérképezése, valamint a tanácsadók és ügyfelek tanácsadási értékrendjének összehasonlítása volt. A kutató munka a Miskolci Egyetem stratégiai kutatási területén működő Mechatronikai és Logisztikai Kiválósági Központ keretében valósult meg.

Jelen tanulmányban célokom a tanácsadó cégek kiválasztási szempontjainak értékelése a tanácsadók és ügyfelek értékítélete alapján. A tanácsadók és ügyfelek értékrendje között nem túl sok eltérést tapasztalunk, és nem is változott jelentősen a vizsgált évtizedben 2001 és 2012 között: a tanácsadók jól felismerték az egyes tényezők fontosságát vagy éppen elhanyagolhatóságát.

A vállalkozások szerint a személyes kapcsolat mellett (ennek jelentősége nőtt a vizsgált évtizedben) a legfontosabb szempont a tanácsadó kiválasztásánál a szolgáltatás komplexitása, a vállalási határidő valamint az alkalmazott árszint.

A tanácsadók a regionális székhelyük és kirendeltségük, valamint a kedvező fizetési kondíciók és a vállalási határidő jelentőségét alulértékelték: a tanácsadó gyors elérése, szükség esetén a gyors, akár személyes segítségnyújtás lehetősége az ügyfeleknek biztonságérzetet ad. Az árszint mellett az alkalmazott fizetési kondíció is fontos szerepet játszik a választásban, különösen a 2008-as gazdasági világválságot követő nehéz időkben növekedett ennek a jelentősége. A tanácsadók rugalmasabb, az ügyfelek egyedi igényeihez jobban igazodó fizetési feltételekkel jobban meg tudnának felelni ügyfelek igényeinek.

A regionális gazdasági integráció mérhetősége, különös tekintettel a közép-európai térségre

Uszkai Andrea

Széchenyi István Egyetem, Győr; MTA KRTK

auszkai@rkk.hu

A tanulmány célja rávilágítani arra, hogy a hazai és nemzetközi szakirodalomban milyen mérési módszereket és indikátorcsoportokat alkalmaznak a regionális gazdasági integráció mélységének, jellegének meghatározására. A regionális gazdasági integráció fogalmán a nemzetállami szint alatti területegységek közötti egységesülési folyamatot értem. Ezen belül is vizsgálataim középpontjában a határrégiók integrációs folyamatai állnak. Meggyőződésem, hogy a jelenség sokkal inkább kidolgozott, lényegesen gyakrabban mért országok között, mint az alsóbb területi szintekre, határtérségekre vonatkoztatva. Kutatásom végső célja a közép-európai (centrope) térség egyes határrégiói közötti integráció szintjének meghatározása, amelyhez kiváló alapul szolgál jelen tanulmány, mint szakirodalmi áttekintés, összegzés és rendszerbe foglalás. A vizsgált centrope régió egy tíz évvel ezelőtt indult, és jelenleg is folyó együttműködési projektnek köszönhetően jött létre. A térség jelenleg magában foglalja az osztrák Bécs, Alsó-Ausztria és Burgenland tartományokat, Dél-Morvaország cseh régiót, Pozsony (Bratislava) és Nagyszombat (Trnava) szlovák régiókat, a magyarországi Győr-Moson-Sopron és Vas megyét, valamint Eisenstadt, St. Pölten, Brno, Pozsony (Bratislava), Nagyszombat (Trnava) városokat. A regionális gazdasági integráció mérése e térség esetében különösen érdekes, hiszen négy ország és négy nyelv találkozási pontjáról van szó. Kutatások bizonyították, hogy a térség sikeresen integrálódott a világgazdaságba. A belső integráció azonban még feltáratlan jelenség. Vajon ebben a multilaterális rendszerben hogyan mérhető a regionális gazdasági integráció? Mennyiben különbözik e térségen belül az integráció szintje az egyes határrégiók között? A tanulmány ezen kérdések megválaszolását az eddig rendelkezésre álló szakirodalmi ismeretek, kutatások eredményeinek összefoglalásával képes segíteni.

A turizmus gazdasági mutatóinak alakulása a 2007-2013 közötti időszakban

Vargáné Gálicz Ivett

**Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola, Gödöllő
vargalicz@t-online.hu**

A turizmus dinamikusan fejlődő iparág, stratégiai ágazat, mely javítja a lakosság életminőségét és egy ország általános megítélését. Alkalmas a gazdaság élénkítésére, továbbá a gazdasági egyensúly javításában is jelentős szerepet játszik. Ezen felül multiplikátor hatással bír, a beruházások további vállalkozói tőkét generálnak. Meg kell azonban említenünk a turizmushoz kapcsolódó negatív gazdasági hatásokat is, melyek kiküszöbölése komoly feladatot jelent: az árfelhajtást, a feketegazdaságot és a turizmusban dolgozók többnyire szezonális foglalkoztatottságát is.

Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a 2007-2013 közötti Európai Unió pályázati időszakban megvalósult turisztikai jellegű beruházások milyen hatással voltak a turizmus gazdasági mutatóira: a turizmus szektorban dolgozók bruttó átlagkeresetére, a foglalkoztatottak számára, a turizmusban működő vállalkozások adataira, valamint az idegenforgalmi egyenleg alakulására.

A Regionális Operatív Programok az Új Magyarország Fejlesztési Tervben és az Új Széchenyi Tervben jelentek meg, melyek turisztikai prioritásának keretében összesen 305 milliárd forintra lehetett pályázni. Ez az összeg alapjaiban változtatta meg Magyarország turizmusát, kutatásunk most ennek gazdasági vetületére irányult.

Feltételezzük, hogy a mutatók folyamatos emelkedést mutatnak, bizonyítva a fejlesztések szükségességét gazdasági szempontból is. A kutatás során azonban figyelembe kell venni a 2008-ban kirobbant gazdasági világválság hatásait, mely több évre visszavette a turizmus lendületét és ez kihatott a vizsgált mutatók alakulására is.

Az ideál mint mértékegység

Vörös Klára

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár
voros.klara@ke.hu

Az ember túlélőképessége egyet jelent annak tudásával, hogy befejezetlenek vagyunk. Annak ismeretével, hogy folyamatosan lépéseket kell tennünk fejlődésünk érdekében. A fennmaradásunk függ attól, milyen értékek mellett döntünk. Az ideál egy olyan elméleti konstrukció, amely felépítheti az ember eszméit, ítéleteit, törekvéseit, tetteit. Az a vezérlő elv, amihez céljainkat mérjük. Az ideál az a felismert érték, amelytől a kiteljesedésünket várjuk. Ideál és élet - nem képzelhető el egyik a másik nélkül. Az ideál az élet kísérője; az ember nem tud nem ideálok között élni. A teljes életet élő ember életének középpontjában ideálja van. Ettől várja boldogságát.

Az emberi kiteljesedés folyamata során mintaképeknek felelünk meg. Életünk során minden gőg nélkül megtapasztaljuk, hogy az ember a legmagasabb rendű a létezők között. Mert birtokoljuk azt a különleges adományt, hogy mindig tudunk változtatni, mindig tudunk jobbá válni. Befejezetlenek, programozatlanok vagyunk. Életünk különlegessége, hogy formálódásra „kényszerített”. Orientációink során szinte korlátlan lehetőségként éljük meg különböző célkitűzéseinket.

Vizsgálatunkban arra az antropológiai meghatározottságra keressük a társadalmi, irodalmi példákat, hogy a boldogság iránti vágyunk milyen motiváló erővel bír. Hogyan jelennek meg az ember életében a látszólagos, a hamis és a hiteles ideálok. Hogyan mozgatja (tágítja, szűkíti) az ember életét egyik vagy másik ideál. A kutatás elsősorban elméleti aspektusból közelít a témához, de példái, következtetései jól hasznosíthatók akár a biblioterapeuta munkájában is.